

C.A.M. Groenewegen
J.C.A. Miltenburg
L. Haenraats
P. Thiessen
J. v.d. Werf

DE ONTWIKKELING OP POTPLANTENBEDRIJVEN
IN DE PERIODE 1970-1974 IN DE CENTRA
AALSMEER, LENT EN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT

MEDEDELINGEN NO. 170

Oktober 1977

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw

INHOUD

	Blz.
INLEIDING	5
1. BEDRIJFSGROOTTE	8
1.1 Oppervlakte glas	8
1.2 Oppervlakte potplanten	10
1.3 Kadastrale oppervlakte	13
2. BEDRIJFSTYPE	14
3. TECHNISCHE UITRUSTING	16
3.1 Glasopstand	16
3.1.1 Areaal staand glas	16
3.1.2 Aandeel plat glas	16
3.1.3 Gemiddelde ouderdom glasopstand	17
3.1.4 Gemiddelde oppervlakte per kas	18
3.2 Verwarming	19
3.3 Bedrijfsruimte	21
3.4 Teeltuitrusting	21
3.4.1 Tafels	21
3.4.2 Teeltmethode	21
3.4.3 Ruimtebenutting boven gewas	22
3.5 Watervoorziening	23
3.5.1 Herkomst gietwater	23
3.5.2 Waterreservoirs	23
4. TRANSPORT	25
4.1 Bereikbaarheid	25
4.1.1 Kas	25
4.1.2 Bedrijfsruimte	25
4.2 Berijdbaarheid	25
4.2.1 Kas	25
4.2.2 Bedrijfsruimte	25
5. ARBEID	27
5.1 Arbeidsbezetting	27
5.2 Bewerkingscapaciteit	28
6. SORTIMENT	32
6.1 Aantal soorten	32
6.2 Specialisatiegraad	33
6.3 Meest voorkomende soorten	35

INHOUD (vervolg)

	Blz.
7. AFZET	37
7.1 Half- en eindprodukt	37
7.2 Wijze van afzet	38
7.3 Aantal afnemers	38
8. UITBREIDINGSMOGELIJKHEID EN OPVOLGINGSSITUATIE	39
8.1 Uitbreidingsmogelijkheid	39
8.2 Ondernemers van 50 jaar en ouder	39
BIJLAGEN	41

INLEIDING

Doel van het onderzoek

De teelt van potplanten in Nederland heeft gedurende de laatste jaren een snelle ontwikkeling doorgemaakt. Stiefmoederlijk be-deeld in CBS- en andere statistieken, was het overigens niet mo-gelijk zich een beeld te verschaffen van de produktie-, bedrijfs- en afzetstructuur van deze produktierichting.

Door middel van een enquête in het najaar van 1974 zijn ge-gevens verzameld over genoemde aspecten, die zijn neergelegd in een documentatierapport (LEI, Mededelingen no.169), en die een momentopname weergeven van de situatie eind 1974.

Los van deze enquête is een tweede enquête gehouden, die gegevens verschaft over enkele structurele ontwikkelingen op een aantal potplantenbedrijven in de periode 1970-1974. Deze gegevens zijn in het voorliggende documentatierapport vastgelegd.

Het ligt in de bedoeling de gegevens van beide enquêtes na-der te analyseren, aan te vullen met recente informatie, om daar-mede het structuurbeeld te completeren en te beschrijven naar zijn sterke en zwakke punten. Op grond hiervan kan mogelijk een bij-drage worden geleverd tot de discussie over de toekomstige ont-wikkelingen van de potplantenteelt en het potplantenbedrijf in Nederland.

Opzet van de enquête

Op basis van de Mei-inventarisatie-1969 van het CBS werd een steekproef van 1 op 3 getrokken uit de bedrijven met minstens 300 m² potplanten in de gebieden Aalsmeer e.o., Lent e.o. en het Zuidhollands Glasdistrict (Z.H.G.). Deze steekproef omvatte 209 bedrijven, die in het voorjaar van 1970 werden geënquêteerd.

In het najaar van 1974 werden deze bedrijven voor een tweede maal bezocht, om de veranderingen in de verstreken periode van vier jaar vast te leggen.

Van de 209 bedrijven vielen er toen 36 om diverse redenen af, zodat er voor de enquêtering in 1974 nog 173 bedrijven over waren. Tabel 0.1 geeft een overzicht van het aantal deelnemende bedrijven in beide peiljaren. In totaal is 17% van de bedrijven in de perio-de 1970-1974 als potplantenbedrijf afgefallen. Regionaal zijn er echter grote verschillen. Zo was het percentage "afvallers" in het Z.H.G. hoger dan in Aalsmeer e.o. en Lent e.o.

Bij het vaststellen van de oorzaken waarom men in 1974 niet meer aan de vereisten voldeed blijkt de bedrijfsbeëindiging het belangrijkste. Zo blijkt bijna 8% van alle in 1970 deelnemende be-drijven gesaneerd of verkocht te zijn!

Ook de vervanging van potplanten door snijbloemen en/of

Tabel 0.1 Aantal deelnemers aan het onderzoek naar de ontwikkeling op potplantenbedrijven

	Aantal deelnemers		"Afvallers"	
	1970	1974	aantal	in % van 1970
Aalsmeer e.o.	92	81	11	12
Lent e.o.	73	60	13	18
Z.H.G.	44	32	12	27
Totaal	209	173	36	17

Tabel 0.2 Redenen, waarom de produktie van potplanten in de periode 1970-1974 is gestaakt

Redenen	TOTAAL	AALSMEER	LENT	Z.H.G.
Bedrijf verkocht of gesaneerd	16	6	5	5
Overgegaan op snijbloemen en/of groenten	12	3	4	5
Kassen buiten gebruik	4	-	3	1
Minder dan 300 m2 potplanten in 1974	2	1	-	1
Fusie met ander bedrijf	1	-	1	-
Onbekend	1	1	-	-
Totaal	36	11	13	12

groenten is veel voorgekomen.

Aangezien zowel de groep bedrijfsbeëindigers als die, welke is overgegaan op de produktie van snijbloemen en/of groenten, kwantitatief van belang is, zullen deze groepen nader worden beschouwd.

Bij de categorie bedrijfsbeëindigers (16 bedrijven) was de gemiddelde oppervlakte glas in 1970 1740 m2, terwijl de oppervlakte potplanten 1190 m2 gemiddeld per bedrijf bedroeg (= 68%). Van de 16 waren er 11 volledig op potplanten gespecialiseerd. Men mag aannemen, dat het gemiddeld de wat kleinere bedrijven betrof. Dit kan bovendien worden afgeleid uit het feit, dat er 7 van de 16 bedrijven minder dan 1000 m2 glas hadden.

Opvallend was het feit, dat niet alleen de oudere ondernemers hun bedrijf beëindigden. Van de 16 ondernemers waren er slechts 5, die 50 jaar of ouder waren, terwijl er 9 jonger waren dan 40 jaar.

Van de groep, die van potplanten op snijbloemen en/of groenten was overgegaan (12 bedrijven), bedroeg de gemiddelde oppervlakte glas 3810 m2, waarvan 52% of wel 1990 m2 met potplanten. Dit waren derhalve de relatief grotere bedrijven, hetgeen bovendien valt af te leiden uit het feit, dat er slechts 2 van de 12

bedrijven minder dan 1000 m² glas hadden. Toch waren er nog 5 van de 12 bedrijven, die in 1970 volledig in de produktie van potplanten waren gespecialiseerd. De leeftijd van de "schakelaars" week niet veel af van het gemiddelde. Bij een gemiddelde leeftijd van 42 jaar waren er slechts 4 van de 12 bedrijfshoofden, die 50 jaar of ouder waren; 6 waren jonger dan 40 jaar.

Besprekingen van de gevolgde opzet

Van de 173 bedrijven, die zowel in 1970 als in 1974 minimaal 300 m² potplanten hadden, zijn een aantal ontwikkelingen bestudeerd. De resultaten daarvan zijn in het hiernavolgende beschreven. Daarmede wordt overigens geen volledig beeld verkregen van de ontwikkelingen die zich in de totaliteit van de potplantenbedrijven heeft voorgedaan. Enerzijds zijn buiten beschouwing gebleven de bovengenoemde 36 bedrijven, anderzijds ook de bedrijven die in 1970 niet aan het gestelde criterium (300 m² potplanten of meer) voldeden, doch in 1974 wel. Men mag echter wel stellen dat de beschreven ontwikkelingen in belangrijke mate zullen "passen" in het beeld van de bedrijfstak als geheel.

1. BEDRIJFSGROOTTE

Voor het weergeven van de ontwikkeling van de bedrijfsgrootte - wellicht een van de belangrijkste groeikenmerken - zal met name worden ingegaan op de ontwikkeling van het areaal glas enerzijds en het areaal potplanten anderzijds.

1.1 Oppervlakte glas (staand + plat glas)

Op de 173 bedrijven, die zowel in 1970 als in 1974 werden geënquêteerd, bleek het glasareaal met 1060 m² gemiddeld per bedrijf te zijn uitgebreid. Dit komt neer op een procentuele uitbreiding van 37% (tabel 1.1).

In het Z.H.G. bleek de uitbreiding (zowel absoluut als relatief) het grootst te zijn, nl. 72% tegenover 40% in Lent e.o. en slechts 21% in Aalsmeer e.o. (Bijlage 1).

Tabel 1.1 Uitbreiding areaal glas in de periode 1970-1974 gemiddeld per bedrijf, per gebied

	Uitbreiding areaal glas (staand + plat)	
	m ²	%
Aalsmeer e.o.	720	21
Lent e.o.	650	40
Zuidhollands Glasdistrict	2680	72
Gemiddeld	1060	37

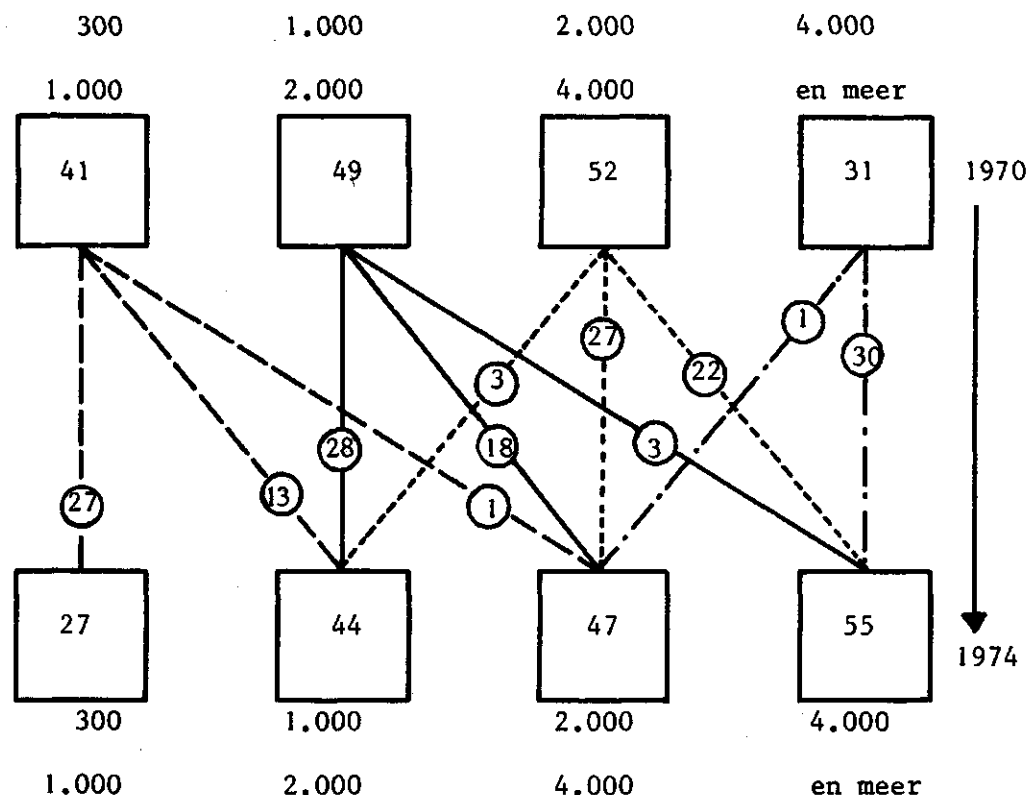
De uitbreiding - absoluut bezien - blijkt gemiddeld groter te zijn, naarmate het bedrijf groter is. Relatief bezien is dit enigszins anders. De procentuele uitbreiding blijkt nl. groter te zijn tot aan de categorie bedrijven, groter dan 4000 m² glas. Dit kan worden afgeleid uit tabel 1.2, en (wederom) uit bijlage 1.

Tabel 1.2 Uitbreiding areaal glas in de periode 1970-1974 bij enkele bedrijfsgrootteklassen

Areaal glas in 1970 (m ²)	Uitbreiding areel glas	
	m ²	%
300 - 1000	250	34
1000 - 2000	680	46
2000 - 4000	1520	53
4000 en meer	1950	25
Gemiddeld	1060	37

In figuur 1.1 is de verandering van bedrijfsgrootteklasse in de periode 1970-1974 weergegeven per bedrijf afzonderlijk.

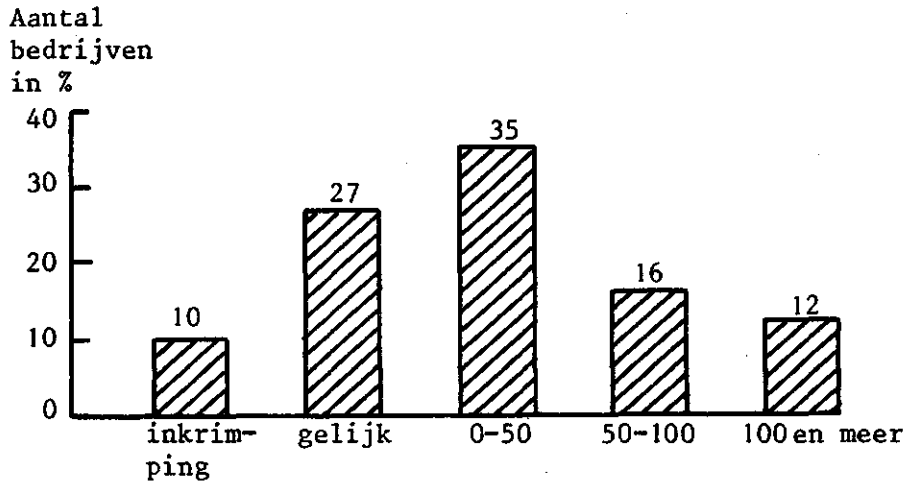
Figuur 1.1 Verandering van bedrijfsgrootteklasse (glas) in de periode 1970-1974 (aantallen bedrijven)

Verder blijkt uit figuur 1.2, dat op vrij veel bedrijven zich nauwelijks enige uitbreidingsactiviteit heeft voorgedaan. Op 10% van de bedrijven was er zelfs sprake van inkrimping. Het areaal glas bleef op 27% van de bedrijven gelijk.

Relatief gezien was de uitbreidingsactiviteit het geringst in Aalsmeer e.o.. Op 46% van de bedrijven aldaar werd n.l. in het geheel niet uitgebreid. In het Z.H.G. en Lent e.o. waren deze percentages respectievelijk 31 en 30 (bijlage 2).

Figuur 1.2 Relatieve uitbreiding areaal glas (staand + plat) in de periode 1970-1974, in percentage van het aantal bedrijven

Uitbreiding (in %) van de oppervlakte glas in 1970

Er blijkt weinig verschil te bestaan tussen de uitbreidingspercentages per bedrijfsgrootteklasse, uitgedrukt in oppervlakte glas. Alleen in de bedrijfsgroottecategorie 2000 - 4000 m² is de uitbreidingsactiviteit groter. In deze categorie was op slechts 29% van de bedrijven in 't geheel geen uitbreiding (bijlage 3).

1.2 Oppervlakte potplanten (staand + plat glas)

Het areaal potplanten bleek gemiddeld met 50% of wel 1130 m² in de periode 1970-1974 te zijn uitgebreid. In het Z.H.G. was de uitbreiding van het areaal potplanten, zowel relatief als absoluut, het grootst (tabel 1.3).

Tabel 1.3 Uitbreiding areaal potplanten (staand + plat glas) in de periode 1970-1974 gemiddeld per bedrijf, per gebied

	Uitbreiding areaal potplanten	
	m ²	%
Aalsmeer e.o.	920	34
Lent e.o.	620	38
Zuidhollands Glasdistrict	2590	121
Gemiddeld	1130	50

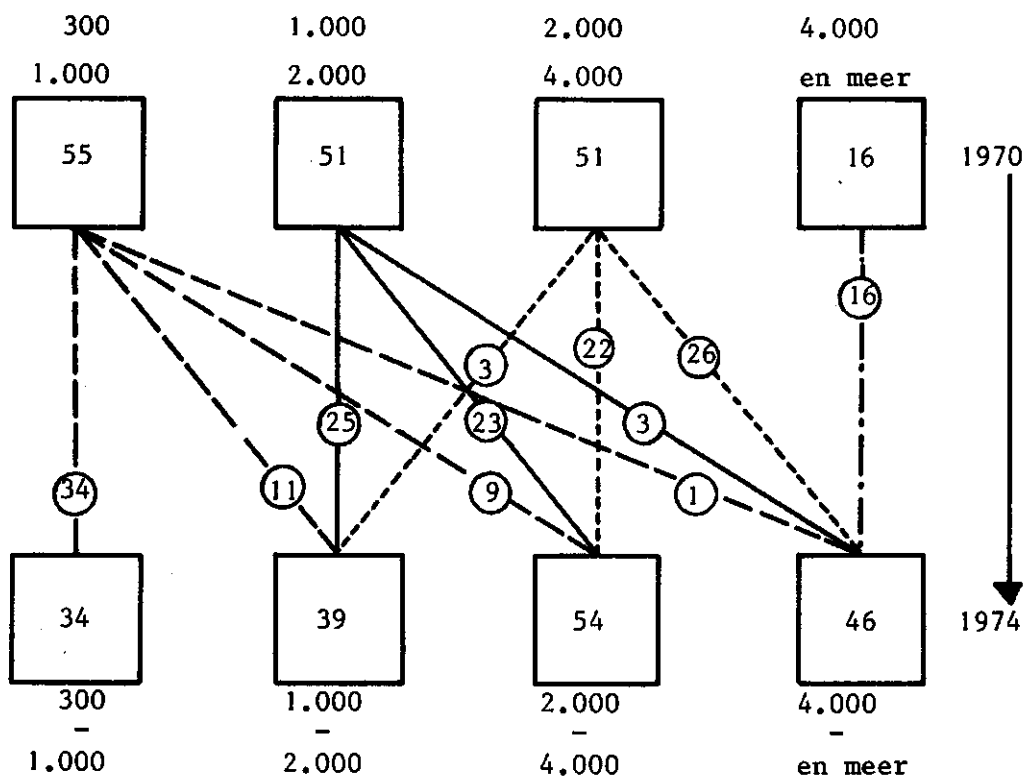
De uitbreiding van het areaal potplanten - absoluut gezien - blijkt groter te zijn, naarmate het areaal potplanten groter is (bijlage 4). Relatief gezien blijkt de uitbreiding in de klassen 300 - 1000 m² en 2000 - 4000 m² potplanten groter te zijn geweest dan in de klassen 1000 - 2000 m² en boven 4000 m² (tabel 1.4).

Tabel 1.4 Uitbreiding areaal potplanten in de periode 1970-1974 bij enkele bedrijfsgrootteklassen

Areaal potplanten in 1970 (m ²)	Uitbreiding areaal potplanten	
	m ²	%
300 - 1000	370	51
1000 - 2000	680	45
2000 - 4000	1660	59
4000 en meer	3460	43
Gemiddeld	1130	50

Figuur 1.3 geeft een beeld van de ontwikkeling van de bedrijven afzonderlijk in de periode 1970-1974 (zie ook bijlage 5).

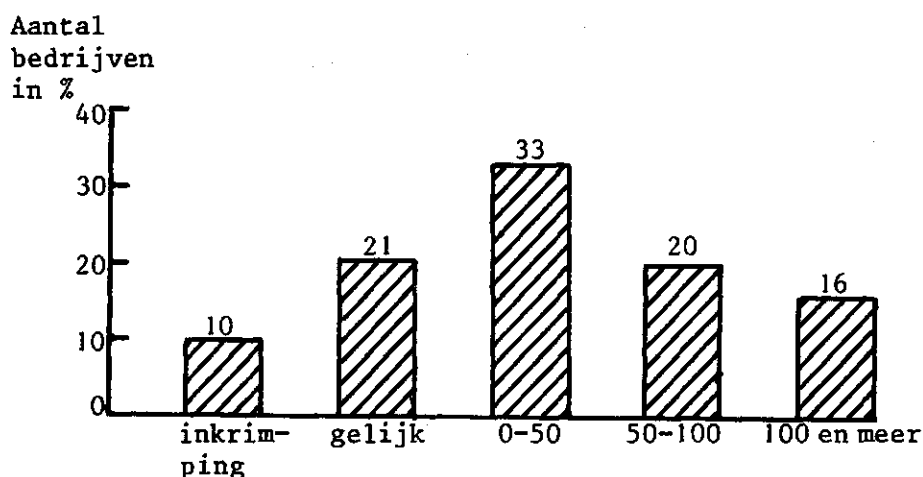
Figuur 1.3 Verandering van bedrijfsgrootteklasse (potplanten) in de periode 1970-1974 (per bedrijf)

Uit figuur 1.3 blijkt dat de oppervlakte potplanten op veel bedrijven is toegenomen. Daar staat tegenover dat op verscheidene bedrijven in de periode 1970-1974 nauwelijks van enige uitbreiding in de oppervlakte potplanten sprake was. Op 10% van de bedrijven is het areaal potplanten zelfs ingekrompen, terwijl dit op 21% van de bedrijven gelijk bleef (figuur 1.4).

De uitbreidingsactiviteit was het grootst in het Z.H.G. Hier was slechts op 19% van de bedrijven geen sprake van uitbreiding in het areaal potplanten. In Lent en Aalsmeer waren deze percentages 30% resp. 37%. In het Z.H.G. werd het areaal potplanten op 38% van de bedrijven meer dan verdubbeld tegen slechts 8% in Lent en 14% in Aalsmeer (bijlage 6). Dit vond vooral zijn oorzaak in de omschakeling van groenten en/of bloemen naar potplanten.

Figuur 1.4 Relatieve uitbreiding areaal potplanten (staand + plat glas) in de periode 1970-1974, in % van het aantal bedrijven

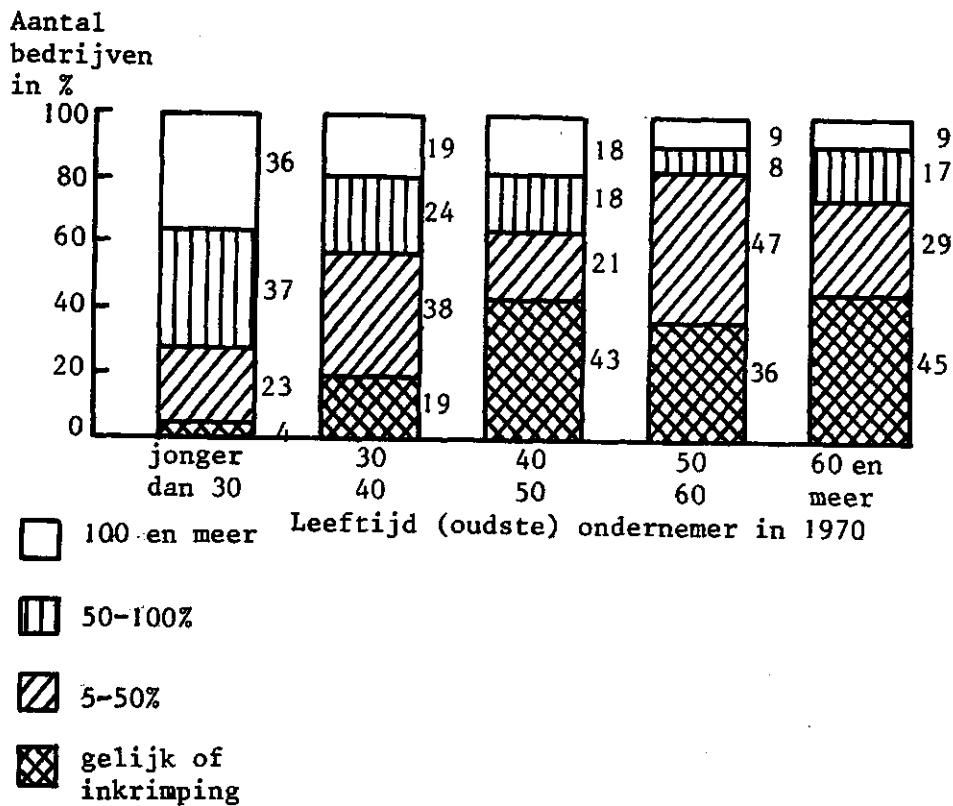
Uitbreiding (in %) van de opp. potplanten in 1970

De uitbreidingsactiviteit is in de klasse 2000-4000 m² potplanten relatief het grootst (bijlage 7). Er dient hier echter wel te worden opgemerkt, dat dit algemene beeld vooral wordt bepaald door Aalsmeer e.o., waar deze klasse relatief gezien verreweg de grootste uitbreiding heeft gekend. In het Z.H.G. nam de relatieve uitbreiding toe naarmate het bedrijf een groter areaal potplanten had. In Lent daarentegen was de uitbreiding het grootst in de klasse met 300-1000 m² potplanten.

In figuur 1.5 is het verband tussen het uitbreidingspercentage van de oppervlakte potplanten en de leeftijd van de (oudste)

ondernemer weergegeven. Naarmate de leeftijd hoger is, blijkt er minder belangstelling te zijn geweest om het areaal potplanten uit te breiden (bijlage 8).

Figuur 1.5 Uitbreiding van het areaal potplanten in de periode 1970-1974 in relatie tot de leeftijd van de ondernemer

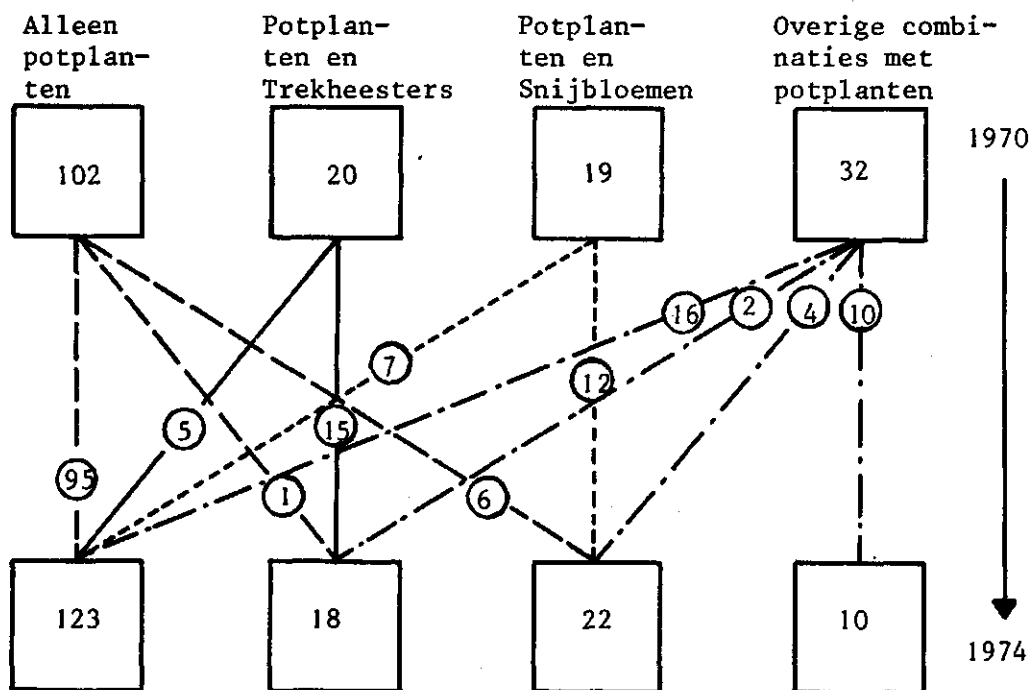
1.3 Kadastrale oppervlakte

In de periode 1970-1974 is er op de bedrijven nauwelijks een verandering waar te nemen m.b.t. de totale oppervlakte. Alleen in het Z.H.G. is de oppervlakte wat toegenomen.

2. BEDRIJFSTYPE

Sinds 1970 blijken diverse bedrijven van bedrijfstype veranderd te zijn. Dit blijkt uit figuur 2.1, waar de bedrijven zijn ingedeeld naar bedrijfstype zowel in 1970 als in 1974. Van de 173 bedrijven blijken er 41 van bedrijfstype te zijn veranderd (bijlage 9).

Figuur 2.1 Mutaties in bedrijfstype in de periode 1970-1974
(aantallen bedrijven)

In 't algemeen kan worden gekonstateerd, dat er een verschuiving heeft plaats gevonden naar het bedrijfstype, dat gespecialiseerd is in de teelt van potplanten.

Dit laatste is ook uit tabel 2.1 af te leiden, waaruit blijkt dat het aandeel van potplanten in het totale glasareaal (staand en plat) is toegenomen.

Tabel 2.1 Aandeel van potplanten in % van het totale areaal glas
(staand + plat)

Bedrijfstype in 1970	1970	1974
Potplanten	100	93
Potplanten + trekheesters	98	98
Potplanten + snijbloemen	41	62
Overige combinaties met potplanten	54	75
Gemiddeld	79	86

Tabel 2.2 laat zien dat het staand glas op de potplantenbedrijven in toenemende mate is aangewend voor produktie van potplanten. Zo werd het staand glas in 1970 op 78% van de bedrijven volledig benut voor potplanten; in 1974 was dit percentage gestegen tot 84% (bijlage 10).

Tabel 2.2 Aanwending van staand glas voor de teelt van potplanten
(aantallen bedrijven)

Gebruik staand glas voor potplanten (%)	1970	1974
0 - 25	7	6
25 - 50	15	7
50 - 75	8	8
75 - 100	8	6
100	135	146
Gemiddeld	173	173

3. TECHNISCHE UITRUSTING

3.1 Glasopstand

3.1.1 Areaal staand glas

Het areaal staand glas op de bedrijven nam in de periode 1970-1974 het sterkste toe in het Z.H.G. (78%) en Lent e.o. (68%). In Aalsmeer e.o. was dit slechts 26%. Absoluut gezien breidde het areaal staand glas zich uit van 3610 m² in 1970 tot 6430 m² in 1974 voor het Z.H.G. In Aalsmeer e.o. resp. 3080 m² - 3880 m², in Lent e.o. 1080 m² en 1810 m².

Totaal nam het areaal staand glas met 46% toe nl. van 2400 m² in 1970 tot 3510 m² in 1974.

3.1.2 Aandeel plat glas

In de periode 1970-1974 blijkt de vervanging van plat glas door staand glas krachtig te zijn doorgezet, met name in het centrum Lent.

Gemiddeld per bedrijf nam het areaal plat glas in de periode 1970-1974 af van 320 m² tot 250 m². Voor de afzonderlijke gebieden waren deze cijfers: voor Aalsmeer e.o. van 280 m² naar 200 m²; voor Lent e.o. van 560 tot 470 m² en voor het Z.H.G. van 70 m² tot 20 m².

Figuur 3.1 laat zien, dat het aandeel van plat glas in het totale areaal glas op de onderzochte bedrijven verminderde van 12% tot 7%. In het Z.H.G. is nog nauwelijks sprake van plat glas. In Lent e.o. daarentegen bestond in het najaar van 1974 toch nog altijd één vijfde van het areaal uit plat glas.

Ook het aantal bedrijven met plat glas verminderde. Had in 1970 nog 58% van de bedrijven plat glas, in 1974 was dit nog "slechts" 47% (tabel 3.1).

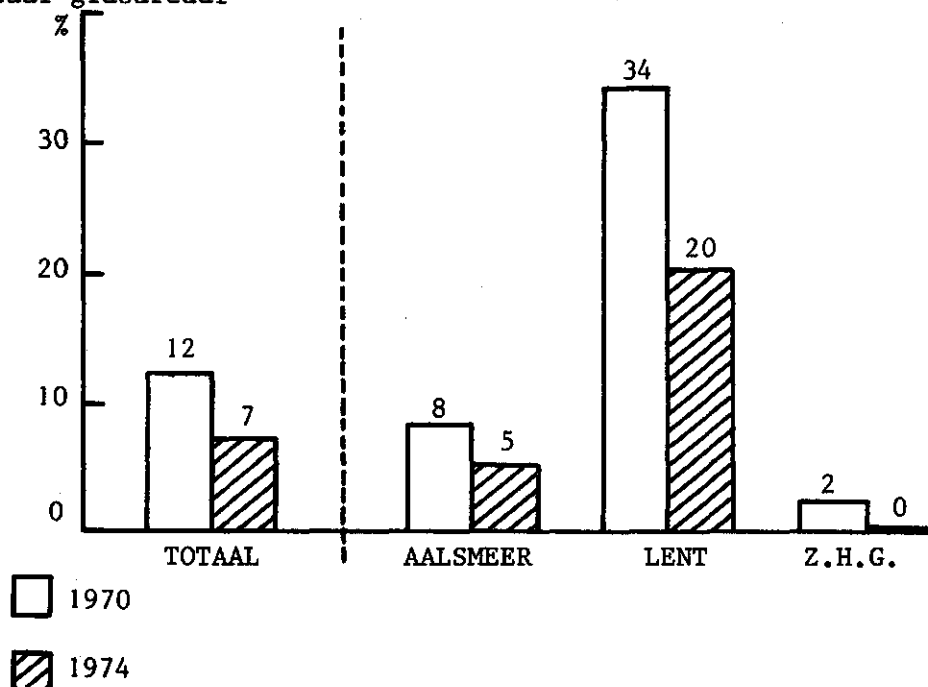
Tabel 3.1 Aantal bedrijven met plat glas in 1970 en 1974 (%),
in % van het aantal bedrijven per gebied

	1970	1974
Aalsmeer e.o.	48	38
Lent e.o.	90	80
Zuidhollands Glasdistrict	25	9
Gemiddeld	58	47

Van de 101 bedrijven met plat glas in 1970 verminderde in de periode 1970-1974 op 52 bedrijven het areaal plat glas; het

Figuur 3.1 Aandeel plat glas in % van het totaal areaal glas, per gebied

Aandeel
plat glas in
totaal glasareaal

bleef op 25 bedrijven gelijk en nam toch altijd nog op 24 bedrijven toe.

In figuur 3.2 komt duidelijk naar voren, dat plat glas relatief meer op kleine dan op grote bedrijven voorkomt. Bovendien is op bedrijven in de klasse van 300-1000 m² glas het aandeel van platglas in de totale glasoppervlakte slechts weinig verminderd in de periode 1970-1974.

3.1.3 Gemiddelde ouderdom glasopstand

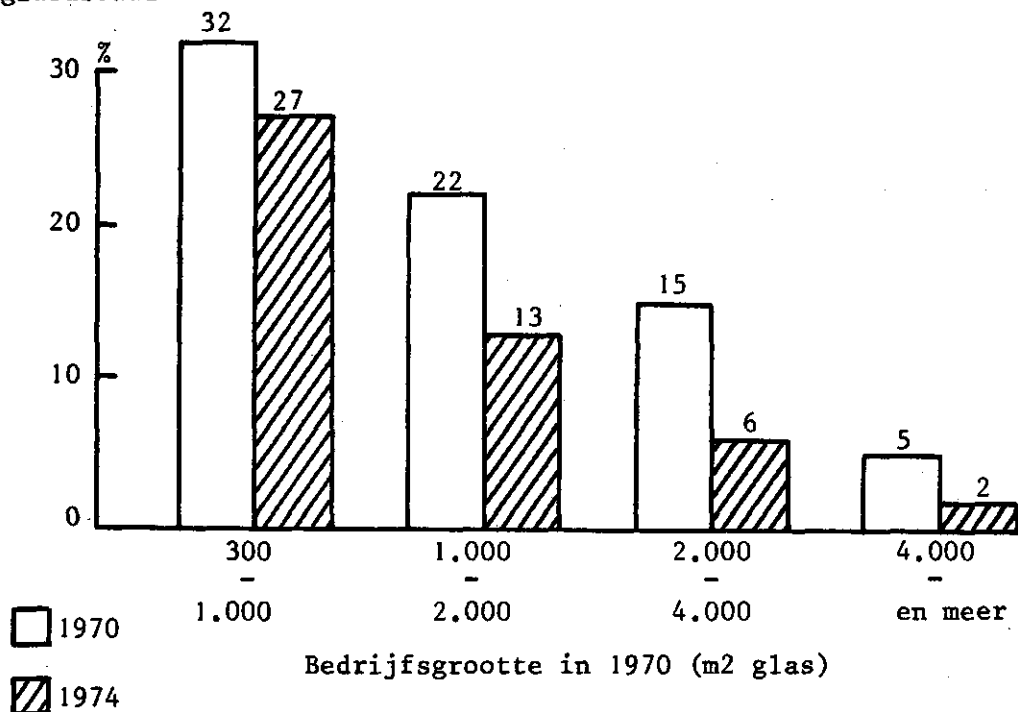
Voor het bepalen van de ouderdom van de glasopstand voor een bepaald bedrijf is een methode gehanteerd, die m.b.v. het volgende voorbeeld wordt verduidelijkt.

Voor een bedrijf met 2 kassen waarvan de eerste 1000 m² groot en 10 jaar oud is en waarvan de tweede 4000 m² is en 5 jaar oud is, bedraagt de gemiddelde ouderdom van de glasopstand 6 jaar. Immers het aantal jaarvierkantemeters bedraagt 30000 (1000 x 10 = 10000 vermeerderd met 4000 x 5 = 20000). Bij deling van het aantal jaarvierkante meters door de totale oppervlakte ontstaat de waarde 6, (30000 : 5000 = 6).

De gemiddelde ouderdom van de glasopstand veranderde in de periode 1970-1974 slechts weinig. In 1970 was deze 12,8 jaar

Figuur 3.2 Aandeel plat glas in totaal areaal glas in 1970 en 1974 in relatie tot de bedrijfsgrootte in 1970

Aandeel plat-
glas in totaal
glasareaal

t.o.v. 12,7 jaar in 1974. In Aalsmeer daalde de ouderdom van 15,2 jaar naar 14,2. In Lent daarentegen trad een stijging op van 10,6 naar 11,0 en in het Z.H.G. van 11,7 naar 12,5.

Op 61% van de bedrijven werd er in de periode 1970-1974 minimaal één kas bijgebouwd of geheel vernieuwd. Van gebied tot gebied blijkt hier niet veel verschil aanwezig. De bouwactiviteit blijkt in Lent met 63% iets groter te zijn geweest dan in Aalsmeer (60%) en in het Z.H.G. (56%).

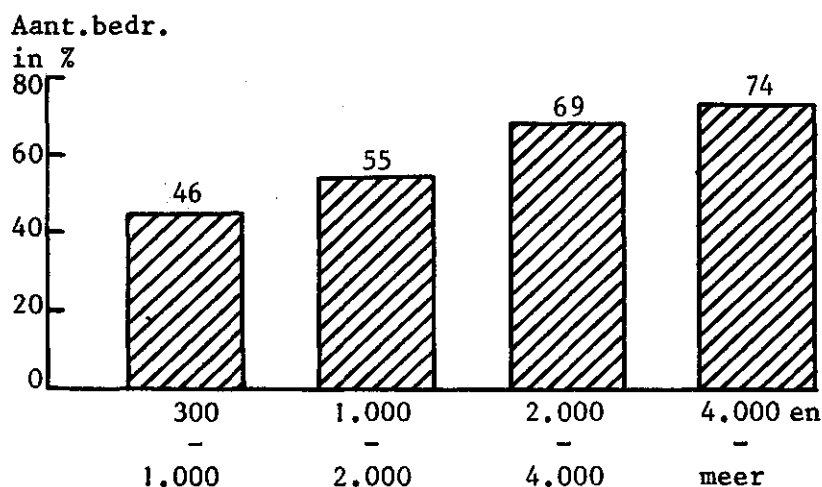
Figuur 3.3 toont aan, dat er een positief verband bestaat tussen de bouwactiviteit enerzijds en de bedrijfsgrootte anderzijds.

3.1.4 Gemiddelde oppervlakte per kas

Doordat er op vele bedrijven in de periode 1970-1974 is gebouwd, en wel relatief grotere kassen, is het niet verwonderlijk dat de gemiddelde oppervlakte per kas gemiddeld per bedrijf is gestegen. Dit is in alle gebieden het geval (tabel 3.2).

In bovengenoemde periode nam de gemiddelde oppervlakte per kas toe van 440 in 1970 tot 560 m² in 1974 gemiddeld per bedrijf.

Figuur 3.3 Aantal bedrijven (in % van het totaal aantal per klasse) waarop in de periode 1970-1974 kassen gebouwd zijn in relatie tot de bedrijfsgrootte

Bedrijfsgrootte in 1970 (m² glas)

Tabel 3.2 Ontwikkeling van de gemiddelde oppervlakte per kas (in m²) in de periode 1970-1974 gemiddeld per bedrijf, per gebied

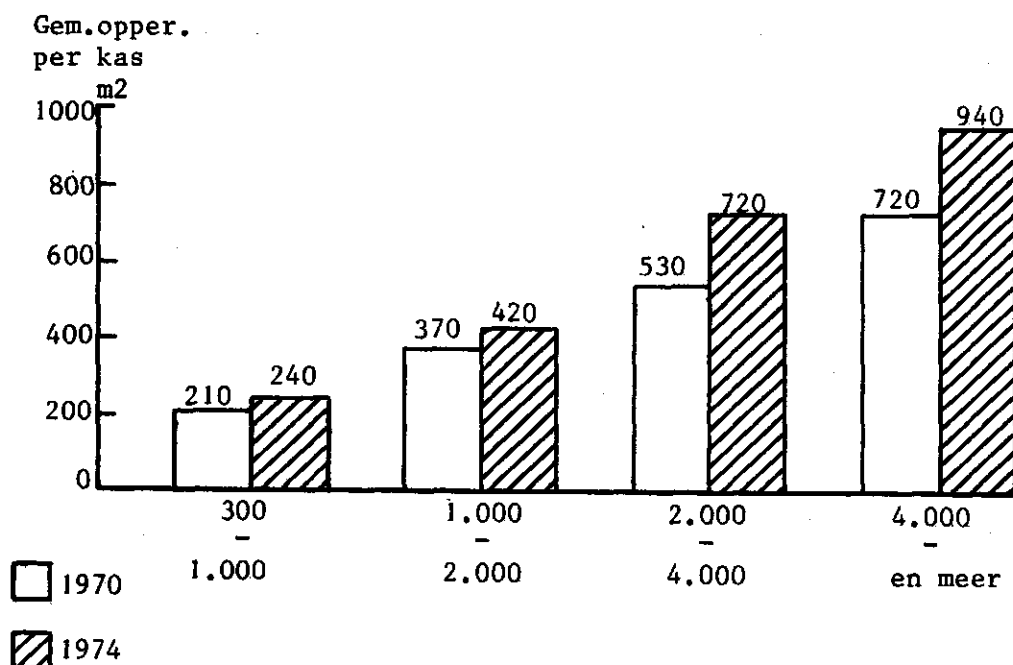
	1970	1974
Aalsmeer e.o.	370	470
Lent e.o.	310	400
Zuidhollands Glasdistrict	840	1060
Gemiddeld	440	560

Uit figuur 3.4 blijkt, dat het vooral de bedrijven in de grotere bedrijfsgrootteklassen zijn, waar de toename van de kasoppervlakte het sterkst is. Absoluut is de toename het grootst in de klasse 4000 m² en meer, relatief in de klasse 2000 - 4000 m².

3.2 Verwarming

In de periode 1970-1974 voltrok zich de omschakeling van olie naar aardgas. Werd in 1970 nog maar op 4% van de bedrijven met gas gestookt, in 1974 was dit reeds op 66% van de bedrijven het geval.

Figuur 3.4 Ontwikkeling van de gemiddelde oppervlakte per kas (m²) in relatie tot de bedrijfsgrootte (m² glas) in 1970

Bedrijfsgrootte in 1970 (m² staand+plat glas)

De omschakeling vond relatief wat sterker plaats op de grotere bedrijven, zoals uit tabel 3.3 blijkt. Daarnaast verliep de omschakeling het snelst in Lent e.o., waar in 1974 reeds 73% van de bedrijven met aardgas stookte tegen 63% in het Z.H.G. en 58% in Aalsmeer e.o.

Tabel 3.3 Met gas gestookte bedrijven in 1970 en 1974 in relatie tot de bedrijfsgrootte, in % van het aantal bedrijven per klasse

Bedrijfsgrootte in 1970 (m ² glas)	1970	1974
300 - 1000	2	49
1000 - 2000	4	67
2000 - 4000	6	69
4000 en meer	3	81
Gemiddeld	4	66

De totale ketelcapaciteit steeg in de periode 1970-1974 van 0,84 miljoen Kcal tot 1,21 miljoen Kcal gemiddeld per bedrijf.

3.3 Bedrijfsruimte

Ook m.b.t. de bedrijfsruimte hebben zich in de periode 1970-1974 ontwikkelingen voorgedaan. Zo nam op vele bedrijven de oppervlakte van de belangrijkste bedrijfsruimte toe. In 1970 had nog slechts 20% van de bedrijven een bedrijfsruimte groter dan 100 m², t.o.v. 34% in 1974. Deze ontwikkeling deed zich in alle centra voor en bij alle bedrijfsgroottesklassen.

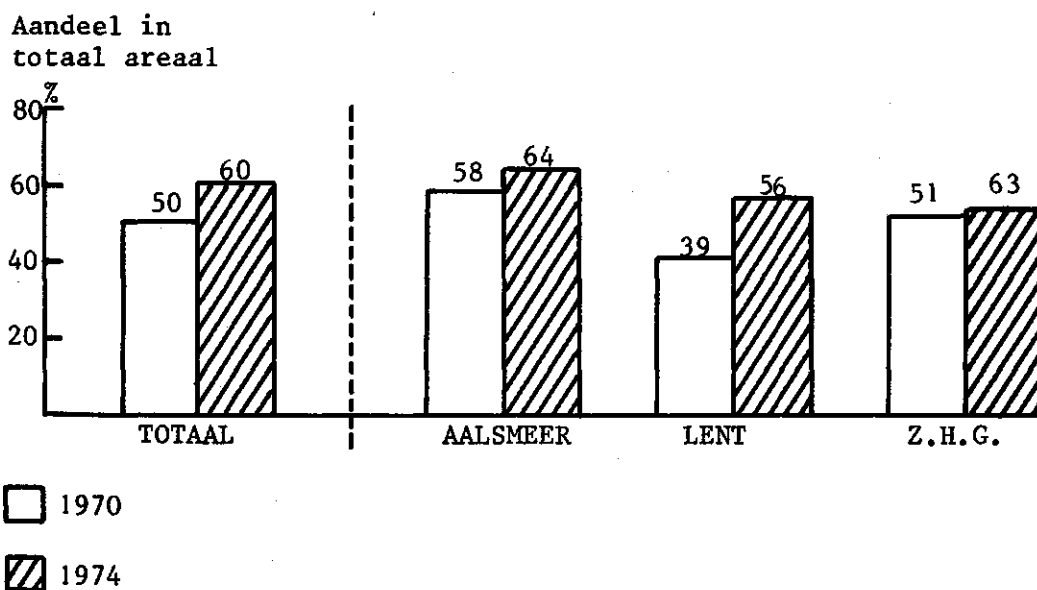
3.4 Teeltuitrusting

3.4.1 Tafels

In de periode 1970-1974 is men relatief meer op tafels gaan telen i.p.v. op de grond. Was de verhouding teelt op tafels t.o.v. teelt op de grond in 1970 nog precies gelijk; in 1974 was deze verhouding 3:2 in het voordeel van de teelt op tafels.

Met name in Lent e.o. was dit in sterke mate het geval, zoals uit figuur 3.5 blijkt.

Figuur 3.5 De ontwikkeling in 1970-1974 van het areaal staand glas met tafels in % van de oppervlakte potplanten onder staand glas, per gebied

3.4.2 Teeltmethode

De teeltmethode vertoont eveneens veranderingen. In 1970 werd 41% van de oppervlakte potplanten volgens de zandbedmethode beteeld. In het najaar 1974 was dit op dezelfde bedrijven

reeds opgelopen tot 62% (tabel 3.4).

Tabel 3.4 De toegepaste teeltmethode, in % van de beteelde oppervlakte potplanten, in 1970 en 1974

Teeltmethode	1970	1974
"Zandbed"	41	62
Inkuilen	53	33
Schotels	6	5
Totaal	100	100

Met name in Lent was de ontwikkeling naar de zandbedcultuur in 't oog lopend, gezien de toename van slechts 17% van de oppervlakte potplanten in 1970 naar 51% in 1974. In Aalsmeer nam de teelt op zandbed toe van 51% naar 66% en in het Z.H.G. van 63% naar 76%.

Zowel op kleine als op grote bedrijven was bovengenoemde tendens duidelijk aanwijsbaar, hoewel het niveau nogal verschilde. Zo nam de zandbedcultuur op de bedrijven tussen 300 en 1000 m² potplanten toe van 32% in 1970 naar 46% in 1974; op de bedrijven met meer dan 4000 m² potplanten van 50% naar 81%.

3.4.3 Ruimtebenutting boven gewas

In de periode 1970-1974 was ook sprake van een relatief verminderde belangstelling om boven het gewas op planken e.d. nog een extra laag potplanten aan te brengen. Tabel 3.5 toont aan, dat in 1970 nog op 63% van de bedrijven meer dan de helft van de oppervlakte staand glas met potplanten nog met een extra laag was voorzien. In 1974 was dit percentage teruggelopen tot 45%.

Tabel 3.5 Het aantal potplantenbedrijven in % van het totaal-aantal, voorzien van een extra teelt laag potplanten, in 1970 en 1974

Aandeel oppervlakte potplanten waarvan de ruimte boven het gewas wordt benut met extra laag, per klasse (%)		1970	1974
0		28	30
1 - 50		9	24
50 - 100		20	14
100		43	32
Totaal		100	100

De tendentie naar een minder arbeidsintensieve teelt in slechts één teeltlaag heeft zich in alle gebieden gemanifesteerd. Vooral in Lent nam het telen in 2 etages duidelijk af.

In dit gebied werd in 1970 nog op 87% van de bedrijven, op meer dan de helft van het areaal, potplanten in 2 etages geteeld. In 1974 was dit op nog slechts 55% van de bedrijven het geval. Op grote bedrijven was er relatief wat meer belangstelling om van het telen in 2 etages af te zien.

3.5 Watervoorziening

3.5.1 Herkomst gietwater

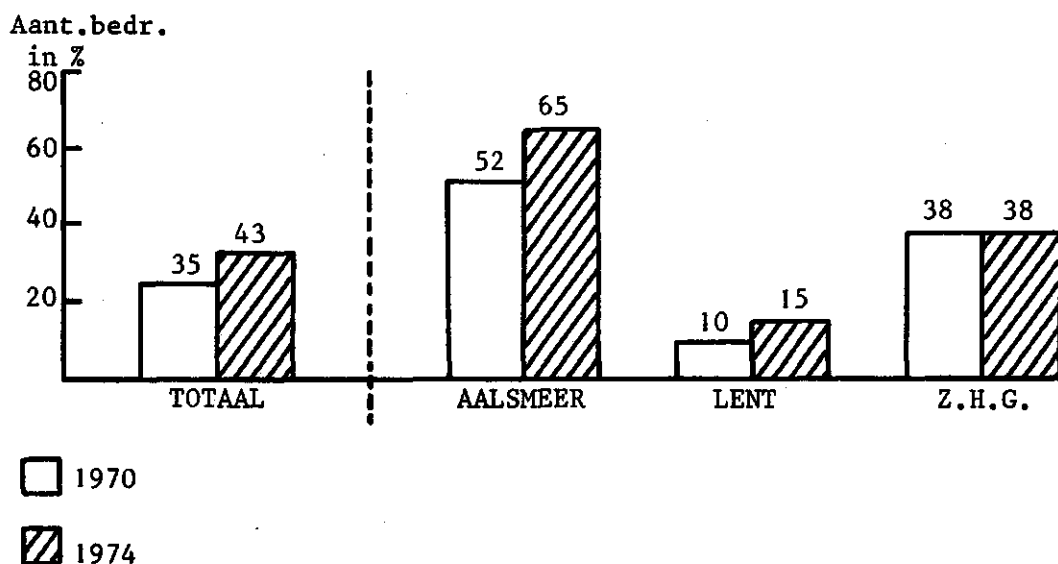
In de periode 1970-1974 nam bij het water geven het gebruik van regenwater en welwater toe. Aan de andere kant werd er wat minder water gegeven met slootwater en leidingwater. Deze veranderingen deden zich vooral voor in de centra Aalsmeer en Lent e.o.

3.5.2 Waterreservoirs

In de periode 1970-1974 nam het aantal bedrijven met waterreservoirs duidelijk toe. In 1970 bedroeg de totale capaciteit 4200 m³ en in 1974 12500 m³.

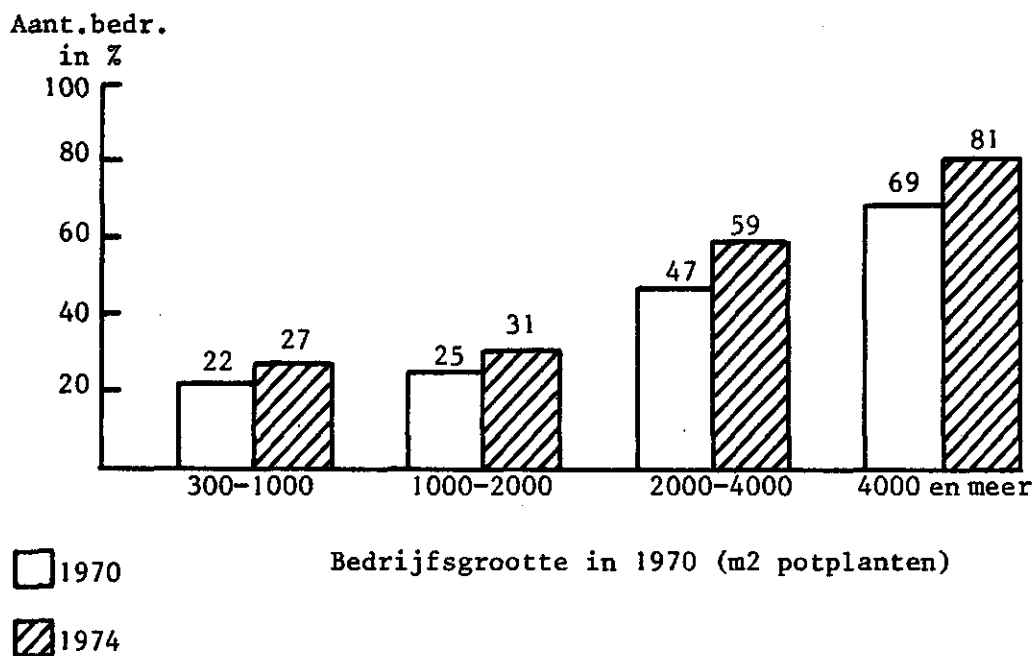
Figuur 3.6 laat zien, dat het aantal bedrijven met waterreservoirs toenam in Aalsmeer en Lent en in het Z.H.G. gelijk bleef.

Figuur 3.6 De toename in 1970-1974 van het aantal bedrijven met waterreservoirs, in % van het aantal bedrijven per gebied

Hoewel de toename in het aantal bedrijven met waterreservoirs zich bij alle bedrijfsgrootteklassen (in oppervlakte potplanten) manifesteerde, was de toename toch groter naarmate het bedrijf een grotere oppervlakte met potplanten had (figuur 3.7).

Figuur 3.7 Het aantal bedrijven met waterreservoirs in 1970 en 1974, in % van het aantal bedrijven per bedrijfsgrootteklasse.

4. TRANSPORT

Om de mate van de efficiëntie van het transport aan te geven, is op de onderzochte bedrijven nagegaan, in hoeverre de bedrijfsruimte en de (nieuwste) kas bereikbaar en berijdbaar waren.

4.1 Bereikbaarheid

4.1.1 Kas

In de periode 1970-1974 veranderde er niet veel t.a.v. de bereikbaarheid van de nieuwste kas. Van alle geënquêteerde bedrijven was in 1970 65% en in 1974 67% met een vrachtauto dan wel bestelauto te bereiken. Relatief gezien verbeterde de situatie in Aalsmeer het meest, nl. van 49% naar 58%. In Lent was dit 71% resp. 74%. De situatie in het Z.H.G. verslechterde van 91% naar 78%. Desondanks was ook in 1974 het aantal bedrijven, waarvan de nieuwste kas te bereiken was met een vrachtauto en/of bestelauto in dit geval het grootst.

4.1.2 Bedrijfsruimte

Het aantal bedrijven, waarvan de (belangrijkste) bedrijfsruimte met behulp van een vrachtauto en/of bestelauto waren te bereiken steeg van 84% in 1970 tot 94% in 1974 (figuur 4.1).

De verbetering in bereikbaarheid van de bedrijfsruimte kwam in alle bedrijfsgroottesklassen voor.

4.2 Berijdbaarheid

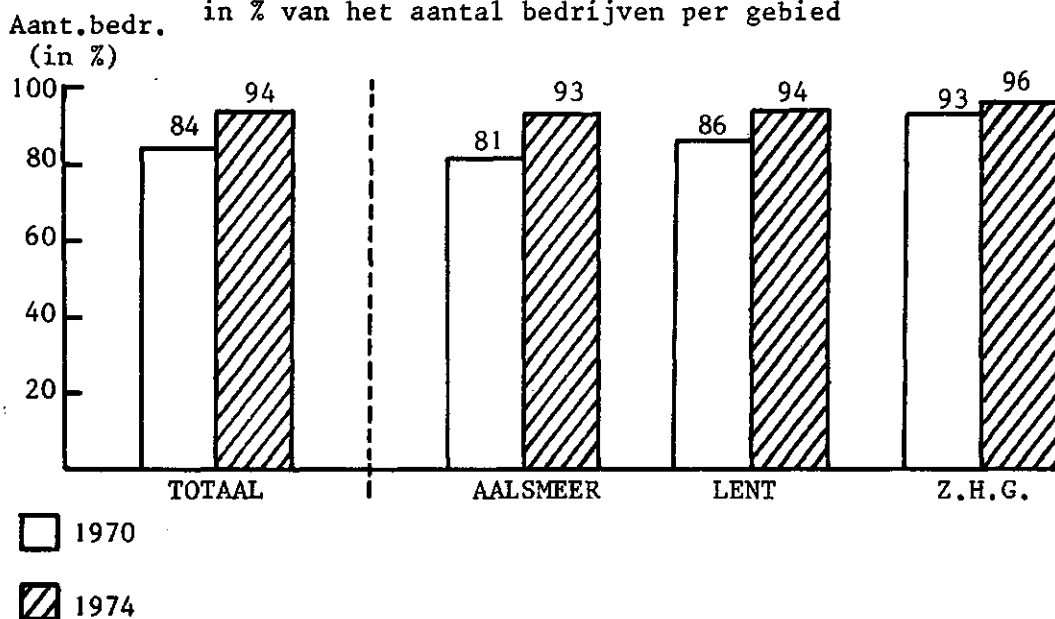
4.2.1 Kas

Was in 1970 op 80% van alle bedrijven in de nieuwste kas transport mogelijk met een etagewagen, in 1974 was dit opgelopen tot 88%. Deze toename was vnl. te danken aan het Z.H.G. waar de berijdbaarheid m.b.v. een etagewagen toenam van 72% naar 94%. In Lent waren deze cijfers 87% resp. 95%. In Aalsmeer was er nauwelijks sprake van verandering, gezien de cijfers 84% en 82% resp. voor 1970 en 1974. Bij alle bedrijfsgroottesklassen was er sprake van een verbetering van de berijdbaarheid van de nieuwste kas.

4.2.2 Bedrijfsruimte

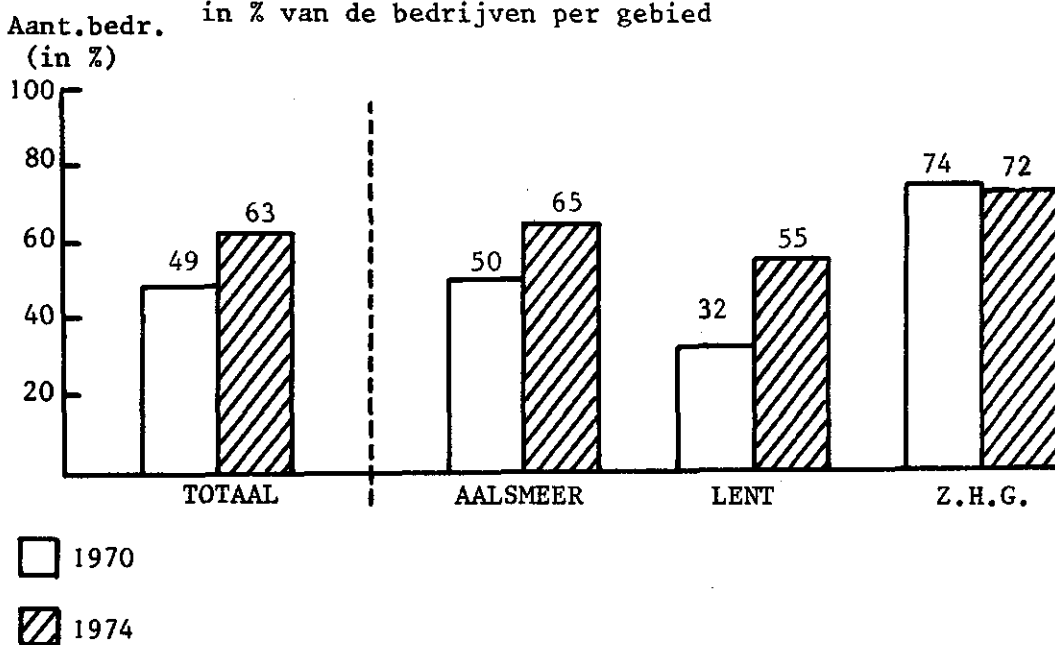
In de periode 1970-1974 is voorts aandacht besteed aan het berijdbaar maken van de belangrijkste bedrijfsruimte. Dit is geïllustreerd in figuur 4.2. Het aantal bedrijven, waarvan de bedrijfsruimte met een vrachtauto en/of bestelauto te berijden was,

Figuur 4.1 De bereikbaarheid van de (belangrijkste) bedrijfsruimte met behulp van een vrachtauto en/of bestelauto, in % van het aantal bedrijven per gebied

steeg van 49% tot 63%. Deze ontwikkeling was het meest spectaculair in Lent.

Figuur 4.2 De bereikbaarheid per bedrijf van de (belangrijkste) bedrijfsruimte met een vrachtauto en/of bestelauto, in % van de bedrijven per gebied

5. ARBEID

5.1 Arbeidsbezetting

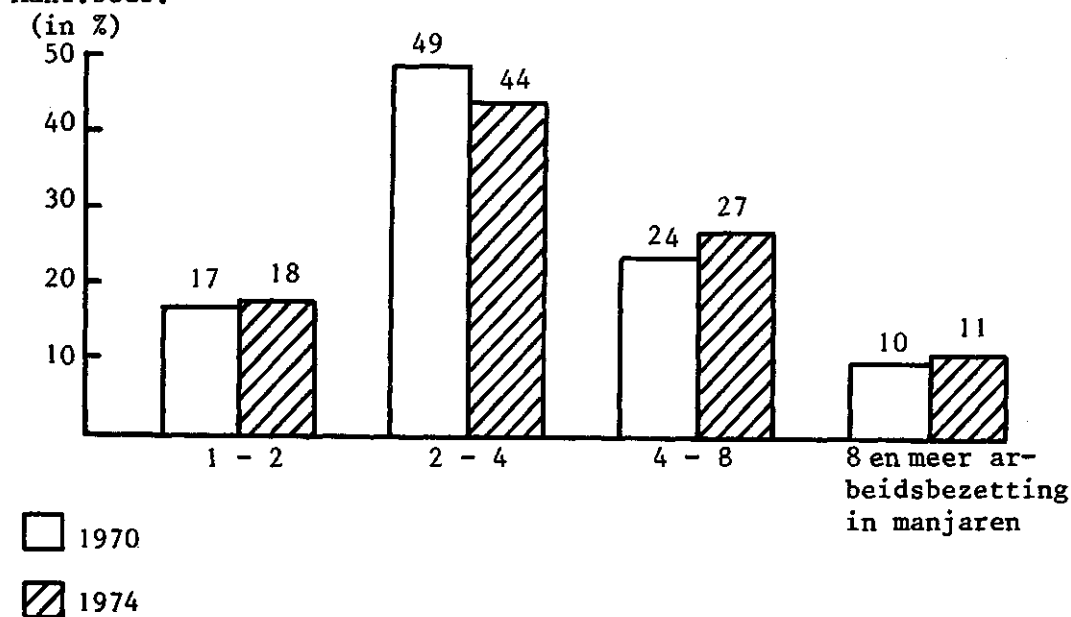
In de periode 1970-1974 steeg de arbeidsbezetting, incl. losse arbeid, uitgedrukt in manjaren, van 4,5 tot 4,9 gemiddeld per bedrijf. De toename was het grootst in het Z.H.G. (tabel 5.1).

Tabel 5.1 De arbeidsbezetting gemiddeld per bedrijf (in manjaren)

	1970	1974
Aalsmeer	6,4	6,8
Lent	2,6	2,6
Zuidhollands Glasdistrict	3,4	4,5
Gemiddeld	4,5	4,9

Bezien naar arbeidsbezettingstype hebben zich geen schokkende wijzigingen voltrokken (figuur 5.1). Alleen de categorie van bedrijven met een arbeidsaanbod tussen 2 en 4 manjaren nam af van 49 naar 44% van het totaal, vooral ten voordele van de categorie bedrijven met een arbeidsaanbod tussen 4 en 8 manjaren.

Figuur 5.1 Arbeidsbezetting per bedrijf voor alle bedrijven met potplanten in 1970 en 1974, in % van het aantal bedrijven

Van gebied tot gebied zijn er wel wat verschillen waar te nemen. Aalsmeer en Lent lopen ongeveer parallel. Het aantal bedrijven met een arbeidsbezetting tussen 1 en 2 manjaren nam iets toe en tussen 2 en 4 iets af. Het aantal bedrijven met 4-8 manjaren werd er weer wat groter. Het Z.H.G. vertoonde een volkomen tegenovergestelde tendens (bijlage 11). Hier valt vooral op de relatief sterke toename in de categorie 8 en meer.

Gemiddeld op alle bedrijven nam het aantal vaste werknemers in loondienst toe van 2,5 tot 2,8. Desondanks steeg het aantal bedrijven, waar in 't geheel geen enkele vaste werknemer voorkwam van 39% in 1970 tot 44% in 1974. Voor Aalsmeer waren deze cijfers 29% resp. 36% en voor Lent 53% resp. 65%. In tegenstelling tot deze 2 gebieden daalden deze cijfers voor het Z.H.G. van 41% tot 25%. Het ligt voor de hand, dat dit verband houdt met de relatief sterke uitbreiding van zowel het areaal glas als het areaal potplanten in het Z.H.G. (bijlage 12).

Voor alle bedrijven gemiddeld nam het aantal manjaren los personeel toe van 0,23 in 1970 tot 0,36 in 1974. In het Z.H.G. was deze uitbreiding het sterkst nl. van 0,13 naar 0,54. In Aalsmeer waren deze cijfers 0,37 resp. 0,46 en in Lent 0,10 resp. 0,12.

Het aantal bedrijven, waar in 't geheel geen gebruik werd gemaakt van losse arbeid steeg in de periode 1970-1974 van 55% tot 63%. In Lent en Aalsmeer nam het aantal bedrijven waar van losse arbeid gebruik werd gemaakt, duidelijk af. In het Z.H.G. daarentegen nam het toe (bijlage 13).

5.2 Bewerkingscapaciteit

Voor de 95 bedrijven, die zowel in 1970 als in 1974 gespecialiseerd waren in de teelt van potplanten is de bewerkingscapaciteit in m² glas per manjaar voor beide jaren berekend.

Tabel 5.2 laat zien, dat de bewerkingscapaciteit in de periode 1970-1974 met 36% is gestegen, nl. van 660 m² per manjaar tot 900 m².

Tabel 5.2 Bewerkingscapaciteit in m² per manjaar op gespecialiseerde potplantenbedrijven, per gebied

	1970	1974	Toename in %
Aalsmeer e.o.	560	670	20
Lent e.o.	690	980	42
Zuidhollands Glasdistrict	840	1240	48
Gemiddeld	660	900	36

Van alle gebieden bleek de bewerkingscapaciteit, niet alleen absoluut maar ook relatief, in het Z.H.G. het sterkst te zijn ge-

stegen, 48% gemiddeld, op de voet gevolgd door Lent (42%). Aalsmeer is daarbij ver achtergebleven.

De toename van de bewerkingscapaciteit had vooral plaats bij de categorie bedrijven, met in 1970 tussen 1000 en 2000 m² potplanten. Op de grote bedrijven was de toename relatief veel minder groot (tabel 5.3).

Tabel 5.3 De bewerkingscapaciteit in m² per manjaar per bedrijfs-grootteklasse op gespecialiseerde bedrijven

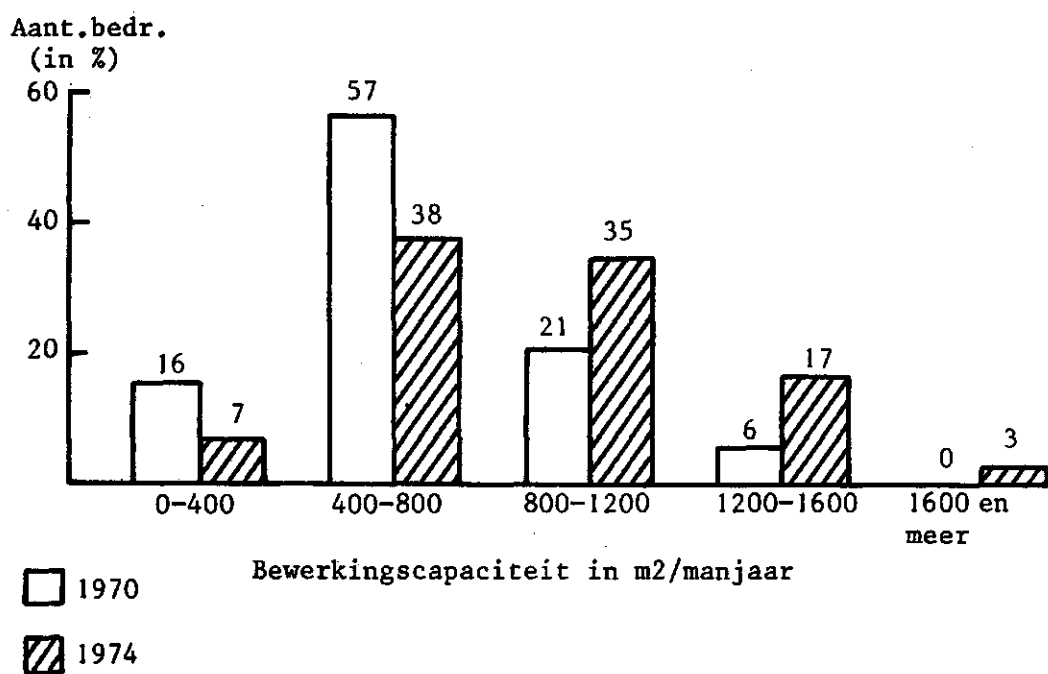
Bedrijfs-grootteklasse (m ² potplanten in 1970)	1970	1974	Toename (%)
300 - 1000	490	680	39
1000 - 2000	650	980	51
2000 - 4000	770	980	27
4000 en meer	790	920	16
Gemiddeld	660	900	36

De bewerkingscapaciteit nam op 77% van de bedrijven toe; in Aalsmeer was dat 65%, in het Z.H.G. 77% en in Lent zelfs 85%.

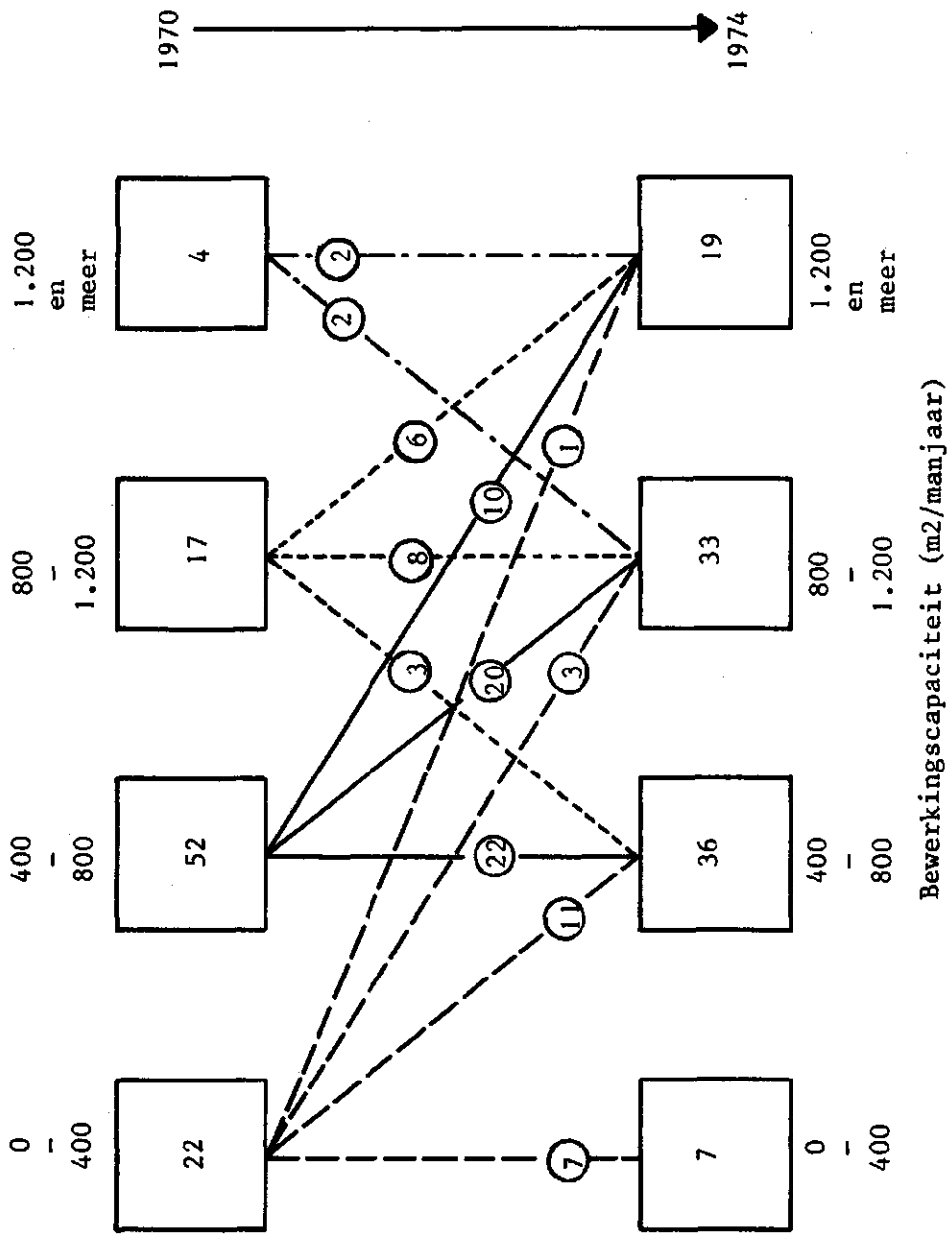
Figuur 5.2 laat zien, dat in 1970 de bewerkingscapaciteit op 73% van de bedrijven op minder dan 800 m² per manjaar lag. In 1974 was dit gedaald tot 45%. Verder had in 1970 slechts 6% van de bedrijven een bewerkingscapaciteit hoger dan 1200 m² per manjaar tegen 20% in 1974. (Zie ook bijlage 14).

In figuur 5.3 is voor de verschillende groepen de verandering in klasse van bewerkingscapaciteit weergegeven. Uit deze figuur is duidelijk af te leiden, dat vele bedrijven in een hogere klasse zijn terecht gekomen, op slechts vijf bedrijven is de bewerkingscapaciteit verminderd (zie figuur 5.3).

Figuur 5.2 Bewerkingscapaciteit per bedrijf voor bedrijven gespecialiseerd in potplanten, in % van het aantal bedrijven

Figuur 5.3 Mutaties in bewerkingscapaciteit in de periode 1970-1974 voor gespecialiseerde potplantenbedrijven (aantallen bedrijven)

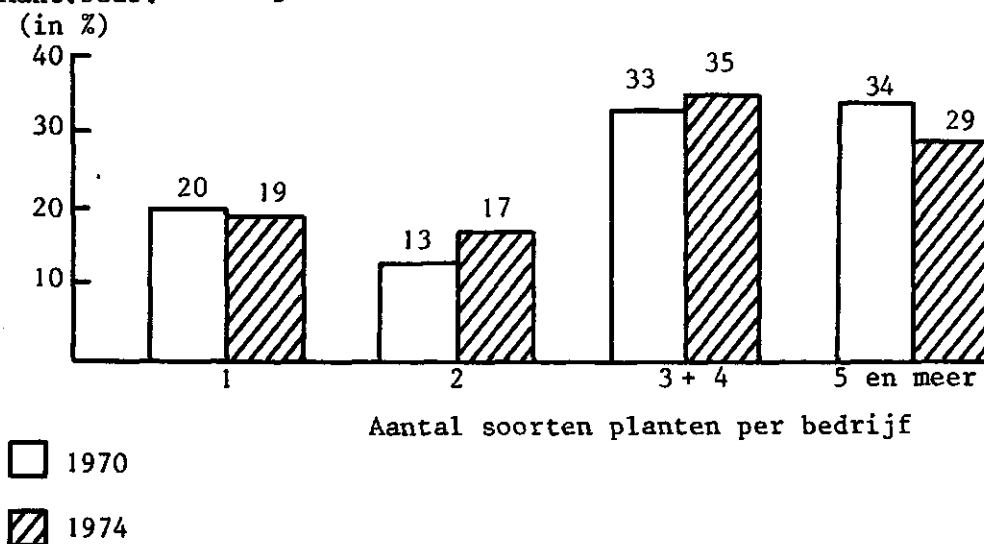

6. SORTIMENT

6.1 Aantal soorten

Voor alle bedrijven is het aantal soorten planten geïnventreerd, die 2% of meer van de omzet aan potplanten vertegenwoordigen. In figuur 6.1 is een overzicht gegeven van het aantal soorten per bedrijf zowel in 1970 als in 1974. In deze periode blijken zich geen schokkende veranderingen te hebben voorgedaan. Wel is de groep bedrijven, waar 5 of meer soorten voorkwamen, gedaald van 34% tot 29%. Daarentegen steeg het aantal bedrijven met 2 gewassen van 13% tot 17%.

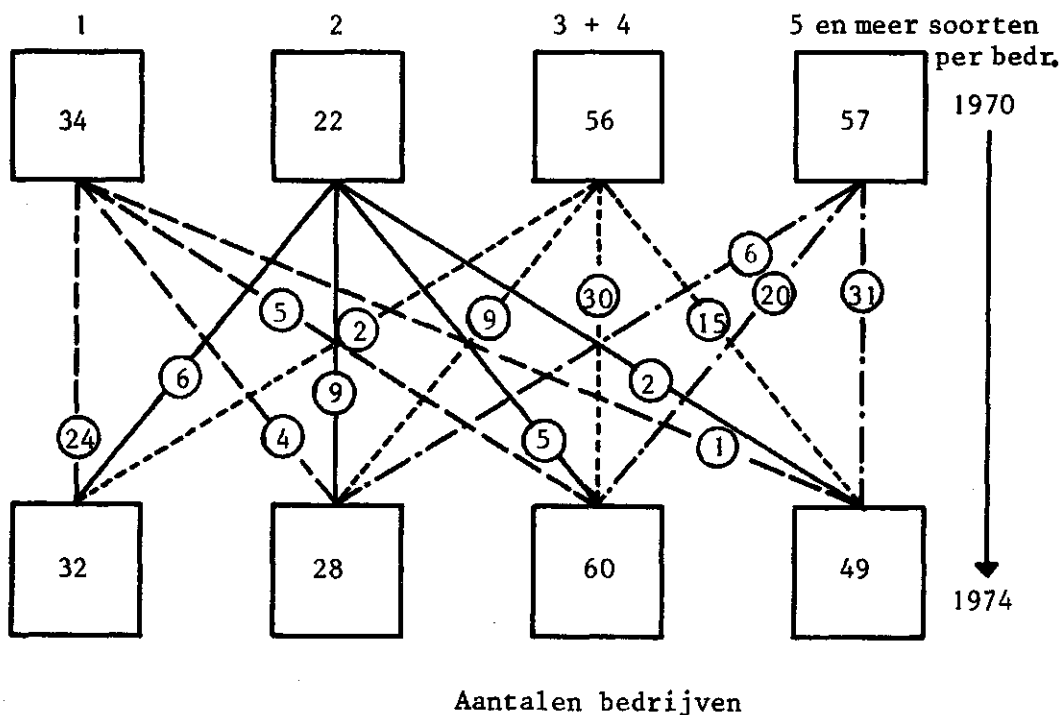
Figuur 6.1 Aantal soorten potplanten, in % van het aantal Aant.bedr. bedrijven

Per gebied is bovengenoemde ontwikkeling wel verschillend. Zo werden er in Aalsmeer en Lent in 1974 over het algemeen iets minder en in het Z.H.G. iets meer soorten per bedrijf geteeld (bijlage 15).

In figuur 6.2 is geïllustreerd, dat er zich in de periode 1970-1974 vrij veel veranderingen per bedrijf voordeden.

Figuur 6.2 Mutaties in aantal belangrijke gewassen per bedrijf in de periode 1970-1974 (aantal bedrijven)

6.2 Specialisatiegraad

Om inzicht in de mate van specialisatie per bedrijf te verkrijgen, is de z.g. specialisatiegraad berekend. Hiertoe worden de percentages van de afzonderlijke gewassen gekwadrateerd, vervolgens opgeteld en gedeeld door 100. De schaal verloopt van 1 tot 100. Aan de hand van 2 voorbeelden zal het principe worden verduidelijkt. De specialisatiegraad van een bedrijf met 2 gewassen, waarvan het ene 80% en het andere 20% van de omzet bepaalt, is

$$68 \left(\frac{\text{nl. } 6400 + 400}{100} = 68 \right)$$

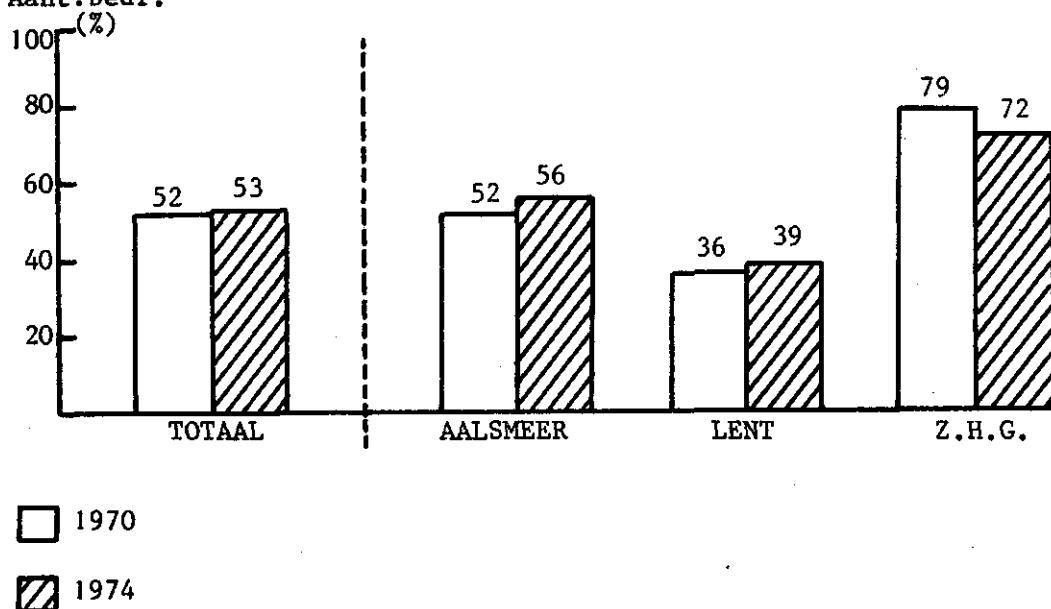
Voor een bedrijf met 3 gewassen, die respectievelijk 50, 30 en 20% van de omzet beslaan, is de specialisatiegraad

$$38 \left(\frac{\text{nl. } 2500 + 900 + 400}{100} = 38 \right)$$

In figuur 6.3 is de ontwikkeling in specialisatie weergegeven.

Totaal gezien is er nauwelijks iets veranderd. De specialisatiegraad steeg nl. van 52 in 1970 naar 53 in 1974. Van gebied tot gebied waren er wat grotere verschillen. Zo nam de specialisatiegraad in Aalsmeer en Lent iets toe, terwijl deze in het Z.H.G. iets afnam.

Figuur 6.3 De specialisatiegraad, in % van het aantal bedrijven
Aant.bedr. per gebied

Op 42% van alle bedrijven nam de specialisatiegraad in de periode 1970-1974 toe en op 39% nam deze af. (Bijlage 16).

Uit tabel 6.1 blijkt, dat er slechts kleine verschillen tussen de diverse bedrijfsgrootteklassen aan te wijzen zijn.

Tabel 6.1 De specialisatiegraad per bedrijfsgrootteklasse

Bedrijfsgrootteklasse (m2 potplanten in 1970)	1970	1974
300 - 1000	52	52
1000 - 2000	49	54
2000 - 4000	53	55
4000 en meer	54	50
Gemiddeld	52	53

6.3 Meest voorkomende soorten

In tabel 6.2 is een overzicht gegeven van de meest voorkomende gewassen in 1970 en 1974 op dezelfde bedrijven. Bij deze indeling ging het om gewassen, die 10% of meer van de omzet aan potplanten op een bepaald bedrijf voor hun rekening namen. Deze tabel laat zien, dat er zich vrij grote verschuivingen hebben voorgedaan. Zo kwam b.v. Cyclamen in 1970 nog op 48% van alle bedrijven voor, daarentegen op 38% in 1974.

Andere gewassen, die aan betekenis hebben ingeboet zijn o.a. Pelargonium, Primula en Calceolaria. Gewassen, die daarentegen aanzienlijk in belangstelling toenamen waren o.a. Saintpaulia en Hedera.

Ook van gebied tot gebied kwamen deze mutaties voor (bijlage 17).

Tabel 6.2 Meest voorkomende soorten (10% of meer) in 1970 en 1974 op 154 bedrijven, in % van het aantal bedrijven

	Aantal bedrijven (%)	
	1970	1974
1. Cyclamen	48	38
2. Pelargonium	32	22
3. Begonia	21	22
4. Primula	18	14
5. Saintpaulia	7	12
6. Varens	8	10
7. Cactussen	10	9
8. Azalea	7	9
9. Poinsettia	8	8
10. Hedera	5	8
11. Bromelia	7	8
12. Kalanchoë	6	8
13. Calceolaria	11	6
14. Campanula	7	6
15. Cineraria	4	5
16. Anthurium	7	5
17. Fuchsia	3	5
18. Stephanotis	6	4
19. Hibiscus	5	4
20. Sinningia (Gloxinia)	3	4

Zowel in 1970 als in 1974 kwam op 68% van de bedrijven hetzelfde hoofdgewas voor. Voor Aalsmeer, Lent en het Z.H.G. waren deze cijfers resp. 64%, 72% en 70%. Onder het hoofdgewas wordt hier het gewas verstaan met het hoogste percentage van de omzet aan potplanten. Tabel 6.3 geeft een overzicht van het aantal bedrijven, waar een bepaald gewas als hoofdgewas voorkomt. Zo kwam

b.v. Cyclamen in 1970 op bijna 29% van de bedrijven als hoofdge-
was voor; in 1974 was dit gedaald tot bijna 22%; ook Pelargonium
is in dit opzicht in betekenis verminderd. Toename is te zien o.a.
bij Saintpaulia, Begonia en Hedera.

Tabel 6.3 De hoofdgewassen op 154 bedrijven in 1970 en 1974,
in % van het aantal bedrijven

	1970	1974
1. Cyclamen	28,9	21,8
2. Pelargonium	13,3	9,6
3. Begonia	3,0	8,8
4. Cactussen	9,1	7,8
5. Saintpaulia	2,9	5,4
6. Bromelia	3,5	4,5
7. Hedera	2,9	4,4
8. Azalea	5,2	4,2
9. Anthurium	2,9	2,6
10. Varens	1,6	2,6
11. Primula	1,8	2,3
12. Campanula	1,6	2,3
13. Stephanotis	3,2	1,9
14. Hibiscus	1,3	1,9
15. Passiflora	1,0	1,9
16. Kalanchoë	1,9	1,6
17. Poinsettia	1,9	1,6
Overige gewassen	14,0	14,8
Totaal	100,0	100,0

7. AFZET

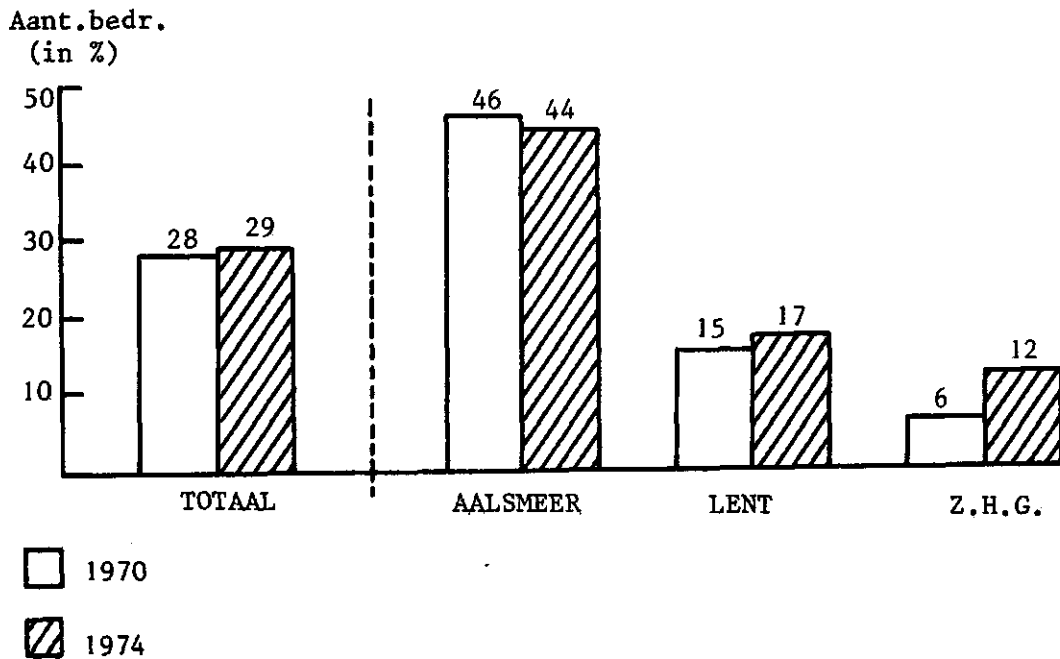
7.1 Half- en eindprodukt

Potplanten worden verhandeld als half- en eindprodukt. In tegenstelling tot een eindprodukt is een halfprodukt nog niet gereed voor de verkoop aan de finale consument.

Uit figuur 7.1 kan worden afgeleid, dat er zich nauwelijks ontwikkelingen hebben voorgedaan m.b.t. de verkoop van halfprodukten. Werden in 1970 op 28% van het aantal bedrijven potplanten (ook) als halfprodukt verhandeld, in 1974 was dit op 29% het geval. In het Z.H.G. en Lent nam de belangstelling voor de verkoop van halfprodukt iets toe, terwijl die in Aalsmeer iets verminderde.

In de periode 1970-1974 zijn er geen bedrijven bijgekomen, die een belangrijk aandeel in de omzet ontleenden aan de verkoop van halfprodukt (bijlage 18).

Figuur 7.1 Aantal bedrijven waar afzet als halfprodukt plaats vindt (in % van alle bedrijven)

7.2 Wijze van afzet

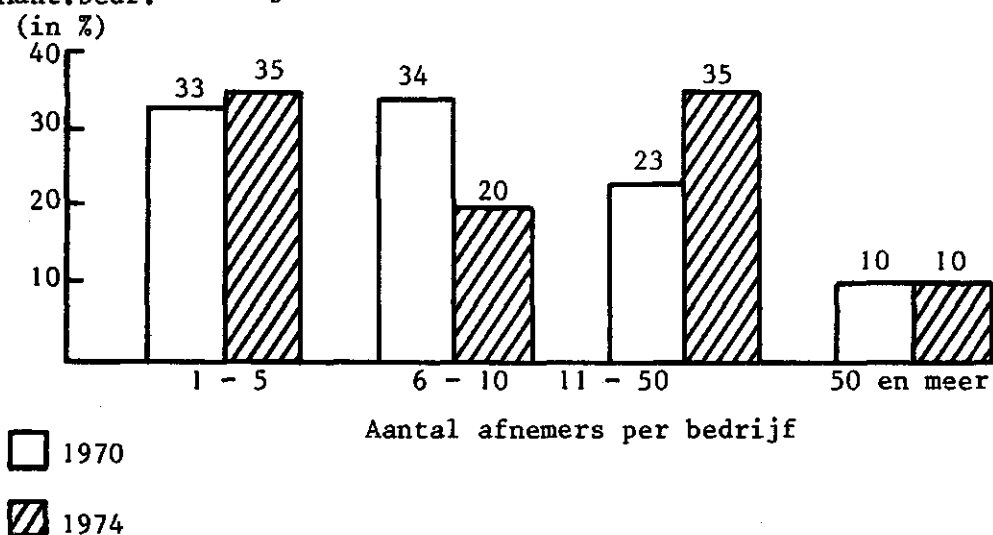
Halfprodukten worden via andere kanalen dan de veiling verhandeld. Eindprodukten worden wel in hoofdzaak via de veiling verhandeld. Op de bedrijven, die zowel in 1970 als in 1974 werden geënkquêteerd was nog nauwelijks sprake van een verschuiving in de wijze van afzet.

Dit kan worden geconcludeerd uit het feit, dat 59% van de omzet van eindprodukten in 1970 via de veiling werd verhandeld, tegen 58% in 1974. De verkoop via de veiling van eindprodukten nam in Lent iets toe, nl. van 27% tot 31%. In Aalsmeer en het Z.H.G. daarentegen nam deze wijze van afzet een fractie af.

7.3 Aantal afnemers

Het aantal afnemers varieert enorm van bedrijf tot bedrijf. In de periode 1970-1974 is het aantal afnemers van eindprodukt 1) eerder toe- dan afgenomen, zoals uit figuur 7.2 blijkt.

Figuur 7.2 Aantal afnemers van eindprodukt, in % van het aantal Aant.bedr. bedrijven

1) Excl. bedrijven, die hun produktie voor 100% via de veiling afzetten.

8. UITBREIDINGSMOGELIJKHEID EN OPVOLGINGSSITUATIE

8.1 Uitbreidingsmogelijkheid

De groeimogelijkheid van een bedrijf is o.a. uit te drukken in de maximale uitbreidingsmogelijkheid van de oppervlakte glas.

Op de 173 bedrijven, die zowel in 1970 als in 1974 zijn ge-enquêteerd, bleef de maximale uitbreidingsmogelijkheid ongeveer gelijk nl. 45,4 resp. 45,7 ha. Gemiddeld per bedrijf kwam dit neer op 2620 m² resp. 2640 m². Op gespecialiseerde bedrijven is dit wat lager en op de overige bedrijven iets hoger.

De situatie is in Lent e.o. in dit opzicht duidelijk gunstiger dan in de overige gebieden. (tabel 8.1)

Tabel 8.1 Maximaal mogelijke uitbreiding van de oppervlakte glas, gemiddeld per bedrijf (m²), per gebied, in 1970 en 1974

	Gespecialiseerde bedrijven		Overige bedrijven		Totaal	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974
Aalsmeer	1910	1960	2160	3290	2060	2150
Lent	3160	3030	6510	6520	3830	3730
Z.H.G.	270	1240	2840	2270	1790	1850
Gemiddeld	2320	2400	3000	2930	2620	2640

Van de bedrijven, die gespecialiseerd waren in de teelt van potplanten had 24% zowel in 1970 als in 1974 geen enkele mogelijkheid om het areaal glas op het bestaande bedrijf uit te breiden.

8.2 Ondernemers van 50 jaar en ouder

Voor de continuïteit van het bedrijf is de leeftijd van de ondernemer van belang. Als grens is hier die van 50 jaar gekozen. Indien er meer dan één ondernemer per bedrijf was, is gekozen voor de jongste ondernemer. Deze is immers in de toekomst het meest bepalend voor de voortzetting van het bedrijf.

Van de 47 bedrijven, waarvan de (jongste) ondernemer in 1970 50 jaar of ouder was, waren er 14, die in de periode 1970-1974 van ondernemer veranderden. De 33 bedrijven, waarvan zowel in 1970

als in 1974 de (jongste) ondernemer 50 jaar of ouder was, bevonden zich vooral in de groep met geringe glasoppervlakte. De glasoppervlakte op slechts 9 van bovengenoemde 33 bedrijven werd vergroot, nl. van 3480 tot 4590 m², gemiddeld per bedrijf.

Op alle bedrijven met bedrijfshoofd(en) van 50 jaar en ouder nam de glasoppervlakte gemiddeld met nog geen 10% toe, nl. van 2440 m² in 1970 tot 2670 m² in 1974. In 1970 werd nog door 13 van de 33 ondernemers van bovengenoemde bedrijven medegedeeld, dat er minimaal 1 opvolger aanwezig was. In 1974 was dit nog op 10 van de 33 bedrijven het geval. In totaal nam het aantal potentiële opvolgers op deze bedrijven af van 19 in 1970 naar 13 in 1974.

BIJLAGE 1. Uitbreiding areaal glas in de periode 1970-1974 per
bedrijfsgrootteklasse

Uitbreiding in m2 in de periode 1970-1974

Areaal glas in 1970 (m2)	Totaal	Aalsmeer	Lent	Z.H.G.
300 - 1000	250	170	360	70
1000 - 2000	680	230	540	2000
2000 - 4000	1520	890	1150	4510
4000 en meer	1950	1420	1300	2800
Gemiddeld	1060	720	650	2680
Aantal bedrijven	(173)	(81)	(60)	(32)

Uitbreiding in % in de periode 1970-1974

Areaal glas in 1970 (m2)	Totaal	Aalsmeer	Lent	Z.H.G.
300 - 1000	34	25	46	10
1000 - 2000	46	15	36	147
2000 - 4000	53	31	43	148
4000 en meer	25	17	25	41
Gemiddeld	37	21	40	72
Aantal bedrijven	(173)	(81)	(60)	(32)

BIJLAGE 2. Relatieve uitbreiding areaal glas (staand en plat)
in de periode 1970-1974, in % van het aantal bedrijven per gebied

Uitbreiding areaal glas (%)	Totaal	Aalsmeer	Lent	Z.H.G.
Afname	10	14	8	6
0	27	32	22	25
0 - 25	17	19	13	19
25 - 50	18	11	25	22
50 - 75	10	12	12	3
75 - 100	6	2	12	3
100 - 200	9	10	8	6
200 en meer	3	-	-	16
Totaal	100	100	100	100
<hr/>				
Aantal bedrijven	(173)	(81)	(60)	(32)

BIJLAGE 3. Relatieve uitbreiding areaal glas (staand en plat) in % van het aant.
bedrijven per bedrijfsgrootteklasse in 1970

Uitbreiding areaal glas (%)	Totaal	Oppervlakte glas in 1970 (m2)			
		300- 1000	1000- 2000	2000- 4000	4000 en meer
Afname	10	7	8	12	13
0	27	32	35	17	29
0 - 25	17	19	8	19	22
25 - 50	18	15	23	19	13
50 - 75	10	10	4	17	10
75 - 100	6	10	10	2	-
100 - 200	9	7	6	12	10
200 en meer	3	-	6	2	3
Totaal	100	100	100	100	100
<hr/>					
Aantal bedrijven	(173)	(41)	(49)	(52)	(31)

BIJLAGE 4. Uitbreiding areaal potplanten (onder staand en plat glas)
in de periode 1970-1974 per bedrijfsgrootteklasse

Uitbreiding in m2

Areaal potplanten in 1970 (m2)	Totaal	Aalsmeer	Lent	Z.H.G.
300 - 1000	370	310	350	530
1000 - 2000	680	420	530	1500
2000 - 4000	1660	1490	1080	3110
4000 en meer	3460	1710	1300	8810
Gemiddeld	1130	920	620	2590
<hr/>				
Aantal bedrijven	(173)	(81)	(60)	(32)

Uitbreiding in %

Areaal potplanten in 1970 (m2)	Totaal	Aalsmeer	Lent	Z.H.G.
300 - 1000	51	45	46	80
1000 - 2000	45	27	35	104
2000 - 4000	59	52	39	115
4000 en meer	43	19	25	147
Gemiddeld	50	34	38	121
<hr/>				
Aantal bedrijven	(173)	(81)	(60)	(32)

BIJLAGE 5. Verandering in bedrijfsgrootteklasse (potplanten)
in de periode 1970-1974 (aantallen bedrijven)

AALSMEER E.O.

Oppervlakte pot-planten in 1970 (m2)	Aantal bedrijven in 1970	300-1000	1000-2000	2000-4000	4000 en meer
300 - 1000	27	18	-	8	1
1000 - 2000	16	-	11	4	1
2000 - 4000	27	-	1	12	14
4000 en meer	11	-	-	-	11
Totaal	81	18	12	24	27

LENT E.O.

300 - 1000	19	10	8	1	-
1000 - 2000	25	-	12	13	-
2000 - 4000	15	-	2	8	5
4000 en meer	1	-	-	-	1
Totaal	60	10	22	22	6

Z.H.G.

300 - 1000	9	6	3	-	-
1000 - 2000	10	-	2	6	2
2000 - 4000	9	-	-	2	7
4000 en meer	4	-	-	-	4
Totaal	32	6	5	8	13

TOTAAL

300 - 1000	55	34	11	9	1
1000 - 2000	51	-	25	23	3
2000 - 4000	51	-	3	22	26
4000 en meer	16	-	-	-	16
Totaal	173	34	39	54	46

BIJLAGE 6. Relatieve uitbreiding areaal potplanten in de periode 1970-1974,
in % van het aantal bedrijven per gebied

Uitbreiding areaal potplanten (%)	Totaal	Aalsmeer	Lent	Z.H.G.
Afname	10	15	8	-
0	21	22	22	19
0 - 25	13	17	15	-
25 - 50	20	15	25	22
50 - 75	12	13	10	12
75 - 100	8	4	12	9
100 - 200	10	10	8	16
200 en meer	6	4	-	22
Totaal	100	100	100	100
Aantal bedrijven	(173)	(81)	(60)	(32)

BIJLAGE 7. Relatieve uitbreiding areaal potplanten in 1970 -1974,
in % van het aantal bedrijven per bedrijfsgrootteklasse in 1970

Uitbreiding areaal potplanten (%)	Oppervlakte potplanten in 1970 (m2)				
	Totaal	300- 1000	1000- 2000	2000- 4000	4000 en meer
Afname	10	7	10	14	6
0	21	27	25	12	19
0 - 25	13	15	10	14	19
25 - 50	20	20	21	17	19
50 - 75	12	9	8	16	25
75 - 100	8	9	10	6	-
100 - 200	10	6	12	15	6
200 en meer	6	7	4	6	6
Totaal	100	100	100	100	100
Aantal bedrijven	(173)	(55)	(51)	(51)	(16)

BIJLAGE 8. Relatieve uitbreiding areaal potplanten per leeftijdsklasse (%)
van de (oudste) ondernemer

Uitbreiding areaal potplanten (%)	Leeftijd (oudste) ondernemer in 1970					
	Totaal	jonger dan 30	30- 40	40- 50	50- 60	60 en meer
Afname	10	4	7	21	-	16
0	21	-	12	22	36	29
0 - 25	13	9	7	14	19	16
25 - 50	20	14	31	7	28	13
50 - 75	12	23	14	14	-	13
75 - 100	8	14	10	4	8	4
100 - 200	10	18	9	18	3	9
200 en meer	6	18	10	-	6	-
Totaal	100	100	100	100	100	100
<hr/>						
Aantal bedrijven	(173)	(22)	(42)	(28)	(36)	(45)

BIJLAGE 9. Mutaties in bedrijfstype in de periode 1970-1974
(in aantallen bedrijven) 1)

AALSMEER E.O.

Bedrijfstype in 1970	Aantal bedr. in 1970	Bedrijfstype in 1974			
		Pot- planten	Potpl.+ trekh.	Potpl.+ snijbl.	Potpl.+ overige comb.
Potplanten	38	34	1	3	-
Potpl. + trekh.	18	3	15	-	-
Potpl. + snijbl.	12	3	-	9	-
Potpl.+overige comb.	13	5	2	1	5
Totaal	81	45	18	13	5

LENT E.O.

Potplanten	49	48	-	1	-
Potpl. + trekh.	1	1	-	-	-
Potpl. + snijbl.	-	-	-	-	-
Potpl.+overige comb.	10	6	-	-	4
Totaal	60	55	-	1	4

Z.H.G.

Potplanten	15	13	-	2	-
Potpl. + trekh.	1	1	-	-	-
Potpl. + snijbl.	7	4	-	3	-
Potpl.+overige comb.	9	5	-	3	1
Totaal	32	23	-	8	1

TOTAAL

Potplanten	102	95	1	6	-
Potpl. + trekh.	20	5	15	-	-
Potpl. + snijbl.	19	7	-	12	-
Potpl.+overige comb.	32	16	2	4	10
Totaal	173	123	18	22	10

1) Potplanten: incl. perkplanten.

BIJLAGE 10. Aanwending van staand glas voor potplanten in 1970 en 1974

AALSMEER E.O.

Gebruik staand glas voor pot- planten in 1970 (%)	Aantal bedrijven in 1970	Gebruik staand glas voor potplanten in 1974, in % van het totale areaal staand glas				
		0 - 25	25 - 50	50 - 75	75 - 100	100
0 - 25	3	3	-	-	-	-
25 - 50	9	1	2	2	1	3
50 - 75	6	-	1	2	1	2
75 - 100	6	-	-	1	2	3
100	57	-	-	1	2	54
Totaal	81	4	3	6	6	62

LENT E.O.

0 - 25	-	-	-	-	-	-
25 - 50	-	-	-	-	-	-
50 - 75	-	-	-	-	-	-
75 - 100	-	-	-	-	-	-
100	60	-	-	-	-	60
Totaal	60	-	-	-	-	60

Z.H.G.

0 - 25	4	2	2	-	-	-
25 - 50	6	-	-	2	-	4
50 - 75	2	-	-	-	-	2
75 - 100	2	-	-	-	-	2
100	18	-	2	-	-	16
Totaal	32	2	4	2	-	24

TOTAAL

0 - 25	7	5	2	-	-	-
25 - 50	15	1	2	4	1	7
50 - 75	8	-	1	2	1	4
75 - 100	8	-	-	1	2	5
100	135	-	2	1	2	130
Totaal	173	6	7	8	6	146

BIJLAGE 11. Arbeidsbezetting in manjaren, in % van het aantal bedrijven per gebied, 1970-1974

Manjaren	TOTAAL		AALSMEER		LENT		Z.H.G.	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974	1970	1974
1 - 2	17	18	9	14	24	27	25	16
2 - 4	49	44	43	32	64	59	34	44
4 - 8	24	27	28	36	12	14	38	28
8 en meer	10	11	20	18	-	-	3	12
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Aantal bedrijven	(173)		(81)		(60)		(32)	

BIJLAGE 12. Aantal vaste werknemers in loondienst, in % van het aantal bedrijven per gebied, 1970-1974

Aantal	TOTAAL		AALSMEER		LENT		Z.H.G.	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974	1970	1974
geen	39	44	29	36	53	65	41	25
1 + 2	38	31	38	28	40	28	34	41
3 + 4	13	13	16	15	7	7	16	22
5 en meer	10	12	17	21	-	-	9	12
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Aantal bedrijven	(173)		(81)		(60)		(32)	

BIJLAGE 13. Gebruik van losse arbeid, in % van het aantal bedrijven per gebied

Losse arbeid (manjaren)	TOTAAL		AALSMEER		LENT		Z.H.G.	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974	1970	1974
geen	55	63	49	59	63	75	56	50
0 - 1	40	27	42	31	35	20	44	28
1 - 2	3	7	5	6	2	5	-	16
2 - 5	1	2	3	1	-	-	-	6
5 en meer	1	1	1	3	-	-	-	-
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Aantal bedrijven	(173)		(81)		(60)		(32)	

BIJLAGE 14. Bewerkingscapaciteit in m2 per manjaar op bedrijven, gespecialiseerd in de teelt van potplanten, in % van het aantal bedrijven per gebied, 1970-1974

Bewerkings- capaciteit (m2/manjaar)	TOTAAL		AALSMEER		LENT		Z.H.G.	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974	1970	1974
0 - 200	1	-	3	-	-	-	-	-
200 - 400	15	7	32	18	6	2	-	-
400 - 600	30	18	26	26	32	12	31	16
600 - 800	27	20	15	23	40	19	15	15
800 - 1000	12	20	12	18	8	23	23	15
1000 - 1200	9	15	12	12	6	17	15	15
1200 - 1400	5	13	-	3	8	21	8	15
1400 - 1600	1	4	-	-	-	6	8	-
1600 - 1800	-	2	-	-	-	-	-	16
1800 - 2000	-	-	-	-	-	-	-	-
2000 en meer	-	1	-	-	-	-	-	8
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Aantal bedrijven	(95)		(34)		(48)		(13)	

BIJLAGE 15. Aantal soorten potplanten, in % van het aantal bedrijven per gebied, 1970-1974

Aantal soorten	TOTAAL		AALSMEER		LENT		Z.H.G.	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974	1970	1974
1	20	19	18	18	7	7	52	45
2	13	17	17	21	5	8	19	23
3 + 4	33	35	38	41	33	42	19	10
5 en meer	34	29	27	20	55	43	10	22
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Aantal bedrijven	(169)		(78)		(60)		(31)	

BIJLAGE 16. Specialisatiegraad per bedrijf in 1970 en 1974 per gebied
(aantallen bedrijven)

AALSMEER E.O.

Specialisatie- graad in 1970	Aantal bedrijven in 1970	Specialisatiegraad in 1974					
		0-20	20-40	40-60	60-80	80-100	100
0 - 20	1	1	-	-	-	-	-
20 - 40	26	4	11	4	7	-	-
40 - 60	22	-	5	10	2	3	2
60 - 80	4	-	1	2	1	-	-
80 - 100	1	-	1	-	-	-	-
100	13	-	-	2	-	1	10
Totaal	67	5	18	18	10	4	12

LENT E.O.

0 - 20	7	1	4	1	1	-	-
20 - 40	35	7	22	4	1	1	-
40 - 60	7	-	2	4	-	-	1
60 - 80	3	-	1	-	-	1	1
80 - 100	-	-	-	-	-	-	-
100	4	-	-	1	1	-	2
Totaal	56	8	29	10	3	2	4

Z.H.G.

0 - 20	2	-	1	1	-	-	-
20 - 40	4	1	2	-	-	1	-
40 - 60	2	-	1	-	-	-	1
60 - 80	-	-	-	-	-	-	-
80 - 100	6	1	-	1	-	1	3
100	16	-	-	4	1	1	10
Totaal	30	2	4	6	1	3	14

TOTAAL

0 - 20	10	2	5	2	1	-	-
20 - 40	65	12	35	8	8	2	-
40 - 60	31	-	8	14	2	3	4
60 - 80	7	-	2	2	1	1	1
80 - 100	7	1	1	1	-	1	3
100	33	-	-	7	2	2	22
Totaal	153	15	51	34	14	9	30

BIJLAGE 17. Belangrijkste soorten (10% of meer van de omzet)
en het aantal bedrijven waarop deze voorkomen
in 1970 en 1974, per gebied

	TOTAAL		AALSMEER		LENT		Z.H.G.	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974	1970	1974
1. Cyclamen	74	59	26	18	44	39	4	2
2. Pelargonium	49	34	5	3	41	28	3	3
3. Begonia	32	34	11	10	16	21	5	3
4. Primula	27	21	7	6	19	15	1	-
5. Saintpaulia	11	18	5	5	5	10	2	3
6. Varens	13	15	10	9	1	3	2	3
7. Cactussen	15	14	1	-	-	1	14	13
8. Azalea	11	14	9	9	2	4	-	1
9. Poinsettia	12	13	7	5	4	6	1	2
10. Hedera	8	13	4	6	2	4	2	3
11. Bromelia	11	12	10	10	1	1	-	1
12. Kalanchoë	10	12	2	2	7	9	1	1
13. Calceolaria	17	10	6	4	11	6	-	-
14. Campanula	11	10	7	8	4	2	-	-
15. Cineraria	6	8	3	3	3	4	-	1
16. Anthurium	11	7	7	4	3	1	1	2
17. Fuchsia	5	7	2	3	3	2	-	2
18. Stephanotis	9	6	7	4	1	1	1	1
19. Hibiscus	8	6	6	4	-	-	2	2
20. Sinningia (Gloxinia)	5	6	-	1	4	5	1	-
Aantal bedrijven	(154) ¹⁾		(67)		(57)		(30)	

1) 19 bedrijven niet van toepassing.

BIJLAGE 18. Aandeel halfprodukt in de omzet aan potplanten,
in % van het aantal bedrijven per gebied

Halfprodukt (in % van de totale omzet)	TOTAAL		AALSMEER		LENT		Z.H.G.	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974	1970	1974
0	72	71	54	56	85	83	94	88
1 - 25	12	17	20	25	8	12	-	3
25 - 50	8	4	13	5	5	3	-	3
50 - 100	7	7	13	13	2	2	3	3
100	1	1	-	1	-	-	3	3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
<hr/>								
Aantal bedrijven	(171)		(80)		(59)		(32)	